

cijena 1.5 EUR

petak, 26. januar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1423 godina XXIX

prva banka i naše pare

DECENIJA PLAĆANJA BRATSKE GRAMZIVOSTI

**damir šehović,
ministar prosvjete**

**KAKO KAŽU
DPS I SD**

**lista čekanja osuđenih
na psihijatrijsko liječenje**

**U ZATVORU
UMJESTO U BOLNICI**

FOKUS

- PRVA BANKA I NAŠE PARE:
Decenija plaćanja bratske gramzivosti
(Zoran Radulović) 7

DANAS, SJUTRA

- Svatovi za istrage (Milena Perović-Korać) 11

MONITORING

- URBANIZAM U BUDVI, UBIJANJE GRADA:
Stari planovi – novi soliteri (Branka Plamenac) 12

- PREDSJEDNIČKI IZBORI:
Fikus za Soraju (Miloš Bakić) 16

INTERVJU

- DALIBORKA ULJAREVIĆ, IZVRŠNA DIREKTORKA
CENTRA ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE
DPS trese granu na kojoj sjedi (Predrag Nikolić) 18

DRUŠTVO

- KAD REFINANSIRA VLADIN IRF:
Pomoć prestupnicima (Milena Perović-Korać) 22

PROFIL

- DAMIR ŠHOVIĆ, MINISTAR PROSVJETE:
Kako kažu DPS i SD (Veseljko Koprivica) 24

- LISTA ČEKANJA OSUĐENIH
NA PSIHIJATRIJSKO LIJEČENJE:
U zatvoru umjesto u bolnici (Predrag Nikolić) 32

OKO NAS

- SLUČAJ IGORA RADEVIĆA:
Tužio direktora beranskog katastra
zbog diskriminacije (Tufik Softić) 34

- CRNA GORA UVOZI KROMPIR:
Domaći proizvodi pored magistrale, strani u
supermakretima (Dragana Šćepanović) 36

- MISTERIJE HEECEGNOVSKOG LEDO OSVJETLJENJA:
Kakve prevare kriju ugovori sa Hesalightom
(Nebojša Mandić) 38

INTERVJU

- SVETOZAR RAKOVIĆ,
GENERALNI SEKRETAR
NEZAVISNOG UDRUŽENJA
NOVINARA SRBIJE:
Demijurg moći crta mete
novinarima
(Veseljko Koprivica) 40

REGION

- MAKEDONIJA PRED
ISTORIJSKIM ODLUKAMA:
Putevi nade i neizvjesnosti
(Milan Bošković) 44

Za koji dan (13. februara) biće tačno deset godina od odluke CBCG da prema *Prvoj banci* preduzme prinudne mjere koje su najavile ali ne i spriječile nadolazeću krizu. Šteta još nije namirena. Krivci nijesu imenovani. Samo su svi državni službenici zaslužni za spašavanje imovine braće Đukanović dobili unaprijeđenje. A poneko i kredit

STR
7-10

19 januar 2018.
broj 1422.

12 januar 2018.
broj 1421.

STARI PLANOVI – NOVI SOLITERI

Nova vlast nije uspjela da DUP Budva-centar stavi van snage. Ili da uz moratorijum na stanogradnju uvede i zabranu primjene nakaradne odrednice o preporučenoj spratnosti. Zato je gradnja solitera nastavljena. Plan DUP Budva-centar uveliko živi iako ga je po svojoj mjeri radila budvanska organizovana kriminalna grupa

STRANA 12

FIKUS ZA SORAJU

Đukanovićeva eventualna kandidatura i pobjeda stvorile bi situaciju kakvu odavno nijesmo gladali. Još otkad je Momir Bulatović otišao u istoriju, znalo se da je na mjestima predsjednika vlade i države jedan glavni, drugi figura. Upućeni u prilike u DPS-u kažu da sadašnjeg premijera Duška Markovića ne bi bilo lako pretvoriti u lutku. Đukanovića u fikus – još teže

STRANA 16

POMOĆ PRESTUPNICIMA

Spisak kredita koje je preduzetnicima tokom 2017. godine odobrio Vladin Investiciono-razvojni fond (IRF), pokazuje da Vlada stimuliše kompanije protiv kojih su pokrenuti postupci zbog neplaćanja, odnosno utaje poreza

STRANA 22

KAKVE PREVARE KRIJU UGOVORI SA HESALIGHTOM

Opštini prijeto obaveza da plati posao za koji se osnovano sumnja da je koruptivan, a koji je dogovorila grupica ljudi iz prethodnog saziva vlasti – poručili su u otvorenom pismu čelnici hercegovačke Opštine

STRANA 38

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika "Monitor" izašao je u Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Glavni i odgovorni urednik i V.D. izvršni direktor:
Esad Kočan

Zamjenica glavnog i odgovornog urednika:
Milena Perović-Korać

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Branka Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić, Radmila Stojanović, Olivera Lakić Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina 78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

OBILJEŽEN DAN NOVINARA CRNE GORE

URUČENE GODIŠNJE NAGRADE

Dan novinara Crne Gore obilježen je 23. januara, povodom čega su Udruženje novinara Crne Gore (UNCG) i Društvo profesionalnih novinara Crne Gore (DPNCG) održali konferenciju u EU Info centru i dodijelili godišnje nagrade novinarima.

Dobitnici nagrada koje je uručio predsjednik UNCG **Goran Četković** su zamjenica glavnog urednika *Vijesti*, novinarka **Ivana Gudović**, dopisnica ovog lista iz Bijelog Polja **Jadranka Četković**, **Vladimir Otašević** (*Dan*), **Gojko Raičević** (*IN4S*), **Danilo Ajković** (*FOS*), **Danica Korać** (*Sedmica*) i novinar Radija Crne Gore **Miomir Bošković**. Nagradu za životno djelo dobio je penzionisani novinar *Pobjede* **Čedomir Radusinović**. Društvo crnogorskih novinara takođe je dodijelilo nagrade najboljim novinarima.

Na konferenciji, kojoj su prisustvovali i predstavnici američke ambasade i misije OEBS-a u Crnoj Gori, istaknuto je da novinari u Crnoj Gori treba da se saberu i udruže oko zajedničkog interesa.

Sindikata medija (SMCG) dostavio je Skupštini predloge za izmjene zakona o medijima i elektronskim medijima.

**DUNJA MIJATOVIĆ NOVA KOMESARKA
SAVJETA ZA LJUDSKA PRAVA**

„SVI MOŽEMO KRENUTI PUTEM NAPRETKA”

Dunja Mijatović, koja je do prošle godine bila Predstavnik OEBS- za slobodu medija, izabrana je od strane Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope za novu komesarku Savjeta Evrope za ljudska prava.

Mijatović je u prvom krugu osvojila 76, a u drugom 107 glasova.

Njen šestogodišnji mandat otpočeće 1. aprila bez mogućnosti reizbora, a na toj funkciji zamijenit će dosadašnjeg komesara **Nilsa Mužinijsa**.

Agenciji BETA kazala je da je preponosna zbog izbora, koji za nju predstavlja ogromnu odgovornost. Istakla je da njen primjer pokazuje da ljudi iz BiH mogu vrijednim i kvalitetnim radom postići mnogo, i da svi možemo da krenemo putem napretka.

„To je dobra poruka BiH, ali i ostalim zemljama regiona, što ne znači da neću biti kritički nastrojena kada su u pitanju dešavanja u vezi sa ljudskim pravima u tim zemljama”, rekla je Mijatović.

Funkcija komesara za ljudska prava uvedena je 1999. godine od strane Savjeta Evrope i predstavlja nezavisnu i nepristrasnu poziciju koja se bavi jačanjem svijesti i poštovanja ljudskih prava.

ERSTE znači prvi.

“Najbolja banka u Crnoj Gori.” - The Banker, dio Financial Times Group

Nagradu je dodijelio The Banker, međunarodni finansijski časopis izdavačke grupacije Financial Times Group, na svečanosti održanoj u Londonu 7. decembra 2016.

DISKRIMINACIJA ZBOG POLITIČKE NEPODOBNOСТИ

U danilovgradskom Osnovnom sudu održano je ročište povodom tužbe protiv države koju je podnijela **Milena Mijović**, kandidatkinja za funkciju direktorice podgoričkog vrtića „Đina Vrbica“.

Mijović je pred sutkinjom **Ninom Radunović** ispričala da je izbor **Vuka Stanišića** za direktora izvršen po političkoj osnovi, protivno većinskoj volji Upravnog odbora i roditelja djece. Ona tvrdi da joj je prije izbora sugerisano od strane bivše direktorice vrtića **Nataše Tomović** da se učlani u DPS ili SD kako bi mogla da dobije funkciju, što je ona odbila. Rekla je i da joj je ministar prosvjete **Damir Šehović** na sastanku ponudio mjesto pomoćnika direktora ili radno mjesto koje želi u Ministarstvu, ali da ne može biti na funkciji direktora.

Smatra da je jedan od razloga zbog kojih nije izabrana to što je, dok je bila v.d. direktora, otvoreno govorila o nepravilnostima koje se dešavaju u toj predškolskoj ustanovi, i koje je pokušavala da riješi.

Ona je tražila da se poništi odluka o izboru Vuka Stanišića za direktora vrtića i da se presuda javno objavi.

Na ročištu se nije pojavio zastupnik države, advokat **Nikola Marković**, zbog čega je sutkinja Nina Radunović odložila glavnu raspravu, jer u spisima predmeta nema dokaza da je zastupnik države obaviješten o rješenju sa prijemnog ročišta, koje se odnosi na izvođenje dokaza na glavnoj raspravi.

Za karcinom dojke postoji tretman
koji ne ostavlja nikakve tragove.
PREVENCIJA.

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

DEKAN FPN-A SAŠA KNEŽEVIĆ
DAO OSTAVKU

MILAN MARKOVIĆ IZABRAN ZA V.D. DEKANA

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UO UCG) konstatovao je prestanak funkcije dekanu Fakulteta političkih nauka **Saši Kneževiću** i za vršioca dužnosti imenovao je profesora **Milana Markovića**.

Dosadašnji dekan Knežević ostavku je podnio, kako navodi, iz ličnih razloga.

Predsjednik UO UCG **Duško Bjelica** nakon sjednice saopštio je odluku o pokretanju postupka za izbor dekana Fakulteta političkih nauka i Fakulteta za turizam i hotelijerstvo u Kotoru, nikšićkog Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje i za direktora Istorijskog instituta.

PREDIZBORNI IZVJEŠTAJI IZ ULCINJA I BERANA

ZASAD SAMO DEMOKRATE PRIJAVILE DONACIJE

Agenciji za spriječavanje korupcije (ASK) zasad je stiglo 14 izvještaja o donacijama za kampanje u Beranama i Ulcinju.

Jedina partija koja je u prvih 45 dana kampanje prijavila priloge, čiji je iznos 935 eura, je Demokratska Crna Gora. Od drugih učesnika lokalnih izbora očekuje se da će iskoristiti posljednje dvije sedmice kampanje kako bi prikupili predizborne donacije.

Za mjesta u lokalnom parlamentu u Ulcinju, gdje se izbori održavaju 4. februara, bori se deset izbornih lista, dok je u Beranama jedna lista manje.

Zakon o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja nalaže partijama da tokom izborne kampanje svakih 15 dana prijavljuju dobijene donacije Agenciji za spriječavanje korupcije. Ukoliko to ne urade, zakonom im je predviđena kazna od 10.000 do 20.000 eura.

Izvještaji o priložima za kampanje biće objavljeni na internet stranici ASK u zakonskom roku od sedam dana od dana prijema.

Sve potvrđene izborne liste u Ulcinju dobile su po 260, a u Beranama 325 eura.

Agencija je objavila i da učesnici izbora u Beranama mogu potrošiti do 24.500 eura, a u Ulcinju 20.800 eura, te da će u narednom periodu biti obavljena terenska kontrola učesnika izbora u ove dvije opštine.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

MUZEJ moderne umjetnosti (MoMA) u Njujorku najavio je za drugu polovinu 2018. godine reprezentativnu izložbu jugoslovenske arhitekture iz perioda od 1948. do 1980. godine, prenosi portal Seecult.org.

„Izložba će obuhvatiti više od 400 crteža, modela, fotografija i filmskih snimaka iz gradskih arhiva, privatnih i muzejskih kolekcija iz cijelog regiona” piše Seecult. Izložba nazvana „Ka konkretnoj utopiji: Arhitektura u Jugoslaviji, 1948-1980” biće otvorena 15. jula u njujorškom Muzeju moderne umjetnosti.

Izložba će obuhvatiti radove najvažnijih jugoslovenskih arhitekata, među kojima su Bogdan Bogdanović, Juraj Neidhardt, Svetlana Kana Radević, Edvard Ravnikar, Vjenceslav Richter i Milica Šterić. „Ovo će biti prvo predstavljanje izuzetnih djela vodećih arhitekata socijalističke Jugoslavije američkoj i međunarodnoj javnosti. Izložba će istaći značajan, ali još uvijek nedovoljno istražen opus modernističke arhitekture, čije napredno razmišljanje ima uticaj i danas”, istakli su iz muzeja MoMA.

PLUS

JAN GEL, danski arhitekta i jedan od vodećih svjetskih stručnjaka za urbani dizajn, jasno je upozorio podgoričke vlasti da projekat „Kasarna Morača” nije za pohvalu. „Nije dobra strategija izgraditi nešto tako skupo, i pretrpano – kao omlet sa previše začina! Taj projekat bi uništio prirodu tog dijela obale, i stvarno previše košta”, kazao je Gel *Vijestima* nakon razgovora sa gradonačelnikom Podgorice **Slavoljubom Stijepovićem**.

„Nije mi bilo drago da to vidim – a ni njemu nije bilo drago da čuje takvo moje mišljenje. Takođe, rekao sam da mislim da ne bi bila dobra ideja iskoristiti toliki novac za ovakav projekat – ta obala rijeke bi mogla izuzetno lijepo da se uredi za trećinu tog iznosa”, objasnio je arhitekta.

Jan Gal je u Podgorici promovisao knjigu *Gradovi za ljude* koja, kako kaže, sadrži sve ono što je naučio za 40 godina istraživanja i prakse u gradovima širom svijeta, od Sidneja do San Franciska. Knjiga je u proteklih sedam godina prevedena na 37 jezika.

MINIMALNA zarada u Crnoj Gori od 193 eura najniža je u regionu, pokazuju podaci Poreske uprave. Minimalna plata je nešto veća u BiH, Srbiji, Makedoniji i na Kosovu. U regionu minimalna zarada iznosi od 45 do 53 odsto prosječne zarade, a u našoj zemlji ona je 37 odsto.

Minimalna zarada u Makedoniji je 196 eura, dok je prosječna 378 eura. U BiH je minimalac 208 eura, a prosječna zarada 438 eura, u Srbiji minimalna zarada sa prosječnih 176 radnih sati mjesečno iznosi 213 eura, a prosječna zarada 403 eura.

Prosječna zarada u Hrvatskoj je 812 eura, a minimalna 366 eura, dok u Sloveniji minimalna zarada iznosi 614 eura, a prosječna 1.151 eura.

Iznos minimalne zarade u Crnoj Gori utvrđen je još 2013. godine. Na predlog da se minimalna zarada poveća na 250 eura, iz Unije poslodavaca su odgovorili konstatacijom da povećanje bez „smanjenja opterećenja poslodavaca nije održivo i ekonomski opravdano”.

MINUS

PLAFONI su, po ko zna koji put, ozbiljan problem za crnogorski školski sistem. Ovoga puta zbog plafona će petnaest dana kasniti početak drugog polugođa u podgoričkoj Osnovnoj školi „Savo Pejanović”.

Drugo polugodište, odnosno treći klasifikacioni period u crnogorskim školama počeo je u ponedjeljak, 22. januara. Prema informacijama Ministarstva prosvjete, počele su da rade sve škole osim OŠ „Savo Pejanović”, u kojoj se početak rada odlaže za dvije nedjelje. „U OŠ „Savo Pejanović” registrovane su promjene na plafonima u nekoliko prostorija. Odmah nakon što je škola obavijestila Ministarstvo, preduzete su sve neophodne aktivnosti na izradi projekta sanacije i javnih nabavki. Nastava će biti nadoknađena”, saopšteno je iz Ministarstva.

Tako će djeca gubiti ili vikende ili dane raspusta. Jer je neko bio raspušten i nije na vrijeme pogledao u plafon.

PRVA BANKA I NAŠE PARE

• NA RAČUN DRŽAVE:
Aleksandar Đukanović

Decenija plaćanja bratske gramzivosti

Za koji dan (13. februara) biće tačno deset godina od odluke CBCG da prema Prvoj banci preduzme prinudne mjere koje su najavile ali ne i spriječile nadolazeću krizu. Šteta još nije namirena. Krivci nijesu imenovani. Samo su svi državni službenici zaslužni za spašavanje imovine braće Đukanović dobili unaprijeđenje. A poneko i kredit

Budvanin **Stevo Radača**, tast nekadašnjeg gradonačelnika **Rajka Kuljače**, tuži *Prvu banku* zahtijevajući da mu vrate 2,1 milion eura koje su njemu i njegovoj porodici, kako tvrdi, na prevaru oduzeti nakon hapšenja njegovog zeta 2010. godine.

Prema tužbi, u koju su *Vijesti* imale uvid, proizilazi da su Radačina ćerka i unuci bez novca oročeni na njihovo ime u *Prvoj banci* ostali nakon što je njihova ušteđevina, protivno njihovoj volji, položena kao zalog za kredit koji je banka dala njima nepoznatoj osobi.

U tužbi koje prenose *Vijesti* piše da se sve to dešavalo u vrijeme hapšenja Rajka Kuljače, nakon čega su počeli

pritisci na njegovu suprugu **Jadranku**. U ucjenama je, kažu, prednjačio **Svetozar Marović** zahtijevajući od Kuljačine supruge da odustane od cjelokupnog novca, jer će na taj način omogućiti svom suprugu bolji tretman i pravnu zaštitu, a da u protivnom ona ili djeca mogu snositi posljedice... Suđenje bi, prema najavama, moglo početi početkom marta.

Nije priča o, najblaže rečeno, *nesporazumima* između *Prve banke* i njenih deponenata novina. Posebno to nije u Budvi gdje smo, i u prethodno procesuiranim aferama, imali prilike da saznamo kako su se novcem stečenim spornom trgovinom opštinskim nekretninama

VLADA, CENTRALNA I PRVA BANKA

Ko je kome vlast

Obračun crnogorskih monetarnih (CBCG) i izvršnih vlasti (angažovanih u službi *Prve banke*) kulminirao je sredinom 2010. godine, kada je vlasnicima *Prve* postalo jasno da im Savjet CB neće pogledati kroz prste dok mu je na čelu **Ljubiša Krgović**. Više ne.

Pride, po kuloarima podgoričkog svijeta moći pronosile su se glasine da za tužan udes *bankara Đukanovića*, njihovih povjerenika i komintenata, zapravo, nijesu krivi oni i njihovi menadžeri već onaj ko im je dozvolio da se *uvale* u nešto čemu nijesu dorasli. Neko je morao da plati.

„Đukanović je u taj duel uložio novac - svoj i svoje porodice koja kontroliše oko 50 odsto akcija *Prve banke*“, pisao je *Monitor* u to vrijeme, „Krgovićev ulog bila je funkcija koju obavlja nešto više od devet godina, zapravo od osnivanja CBCG. I premijer i guverner su se u svom ličnom obračunu poštali autoritetom institucija koje zastupaju, tako da je rezultat ovog duela bio poznat istog časa kada je i započeo - najveći gubitnik je Crna Gora...“

Vlada Mila Đukanovića je, uglavnom, nakon sastanka užeg kabineta Vlade koji su činili premijer i potpredsjednici Igor Lukšić, Svetozar Marović i **Vujica Lazović**, odlučila da u već pripremljeni Prijedlog zakona o CBCG unese odredbu da se nakon njegovog usvajanja bira novi Savjet CBCG.

Kao najmlađi, obavezu da uhvati muštuluk stručnoj i laičkoj javnosti pripala je Lukšiću. I on je predano pojasnio da je u *malom kabinetu* prevladalo mišljenje da se nakon usvajanja novog zakona bira i novi Savjet CBCG (suprotno ranijem mišljenju da članovi i predsjednik Savjeta ostanu na funkcijama do kraja mandata) „jer se radi o novoj instituciji koja je ustanovljena novim ustavom i sa bitno drugačijim nadležnostima“. Dilemu – kako su do tog rješenja došla trojica ekonomista i jedan pravnik (danas znamo da je isti već u to vrijeme bio na čelu organizovane kriminalne grupe iz Budve), a ne pravne službe Vlade – Lukšić nije pokušao da razriješi.

Prvi je vladinim argumentima u pomoć priskočio **Predrag Drecun**, nekadašnji ministar a tada glavni izvršni direktor *Prve banke*. „Ovo rješenje, u principu, ne bi trebalo da ima protivnika, ali parlament uvijek ponešto ispolitizuje. Očekujem da znatan dio opozicije, koji razumije politička kretanja u Crnoj Gori, podrži najnovije rješenje“.

Onda se Drecun preselio iz svijeta politike u zonu (crnogorskih) finansija. I finansijera. „*Prva banka*, nakon promjene Savjeta Centralne banke, očekuje pozitivne pomake. Niži nivo razumijevanja nije moguć od ovog koji trenutno imamo sa Centralnom bankom, odnosno Krgovićem. Ko god dođe na čelo CB CG imaće sasvim sigurno više razumijevanja“, objasnio je Drecun ne ostavljajući ni trunku dilemu da će doći do promjena na čelu Savjeta CBCG.

Krgović je, sa druge strane, cijenio kako je odluka *malog kabineta* problematična makar iz tri razloga. Suprotna je, objašnjavao je, Zakonu o sprovođenju Ustava kojim je regulisano „da organi upravljanja izabrani prije donošenja Ustava, a među njima je i Savjet, ostaju da vrše funkciju do isteka svog mandata“. Nije u skladu sa obećanjima o vladavini prava koje je Crna Gora dala „partnerima sa ove i one strane okeana“. To, konačno, „ugrožava nezavisnost CBCG“, što je jedan od bitnih uslova za ulazak u EU.

Sve je bilo zaludu. „Glupost je priča da iza eventualne smjene predsjednika Savjeta Centralne banke stoji lični obračun akcionara *Prve banke*“, potvrdio je Milo Đukanović – u tom momentu premijer i većinski vlasnik *Prve*. Uz objašnjenje kako je Vlada alternativni prijedlog novog zakona usvojila „u skladu sa našim čitanjem međunarodnih pravnih normi“.

Smjena je bila neminovna. Baš kao i skoro ustoličenje Radoja Žugića. Na prijedlog **Filipa Vujanovića**.

namirivali dugovi *Prve banke* prema njenim komitentima. Tako je **Vido Radenović**, jedan od aktera *afere Košljun*, tužilaštvu ispričao kako je to isto zemljiše, iako već (pre)prodato, na Marovićev zahtjev dao pod hipoteku za još jedan kredit u *Prvoj banci*, veći od tri miliona eura. Banka je tim novcem navodno trebala da vrati dio novca koji je nezakonito skinula sa računa porodica **Đivanović** i **Dragović**....

Poznat je i slučaj jagodinske kompanije *Femana* kojoj je *Prva banka*, na ime svojih potraživanja prema kompaniji *Holder broker diler*, uzela dio novce (skoro 17 hiljada eura ili više od trećine) dobijenog prodajom akcija EPCG. Sav grijeh *Femane* bio je taj što je akcije prodala posredstvom *Holder brokera*. Doduše, ni tu nijesu imali izbora pošto je, tadašnjom odlukom Vlade, *Prvoj* i *Holder brokeru* dat nezakonit monopol u postupku djelimične privatizacije i dokapitalizacije *Elektroprivrede* (EPCG). I pravo da za učešće u tom poslu naplate ekstremno visoke provizije.

Sama po sebi, dakle, priča o još jednoj tužbi nezadovoljnih i moguće prevarenih klijenata *Prve banke* ne bi bila ništa novo. Zanimljivo je, međutim, da se sve to dešava i punih deset godina nakon što je banka pod kontrolom porodice **Đukanović** ugrozila kompletan finansijski sistem u Crnoj Gori. I državi i njenim stanovnicima proizvela nemjerljivu štetu.

Za koji dan (13. februara) biće tačno deset godina od odluke CBCG da prema *Prvoj banci* preduzme prinudne mjere koje su, pokazaće se, najavile ali ne i spriječile nadolazeću krizu. Tada je, uglavnom, od *Prve* zahtijevano da, pored ostalog, „prekine sa odobravanjem kredita koji nijesu u skladu sa propisima“. I, tek da se zna, *Prva* ni nakon toga nije prekinula sa praksom dodjele spornih kredita.

Odluka CBCG proizvela je:

(I) Ostavku **Gorana Kneževića**, zamjenika generalnog direktora i glavnog kontrolora bankarskog sistema CBCG. Iz njegove pisane izjave bilo je jasno da je ostavka posljedica nemogućnosti da radi preuzeti posao. „Razlog mog podnošenja ostavke je kulminacija debalansa između ovlašćenja i odgovornosti koja mi je data članom 20. Zakona o Centralnoj banci, i nemogućnosti da u ovakvom zakonsko-institucionalnom okviru dalje odgovaram za kvalitetno obavljanje supervizije banaka“, poručio je Knežević.

(II) *Usvajanje novog Zakona o bankama* koji je nakon trogodišnjeg usaglašavanja radikalno izmjenjen amandmanima DPS-a, mimo volje CBCG. Vlada je, prethodno, u predlog zakona „ugradila“ sve amandmane DPS-a, ne mareći za upozorenje da se na taj način Centralnoj banci oduzimaju Ustavom data ovlašćenja za kontrolu banaka i njihovih vlasnika.

„Odredba o kvalifikovanom učešću omogućava Centralnoj banci da ograniči promet akcijama banaka“, objašnjavali su u DPS-u i zahtijevali da se iz zakona briše odredba da „pravno ili fizičko lice ne smije steći kvalifikovano učešće u banci, bez prethodnog odobrenja CB“. To je, inače, uobičajena praksa u svijetu, kako bi se ulazak u vlasničku strukturu banaka onemogućio vlasnicima prljavog novca. Ali već tada u Crnoj Gori imali smo ozbiljne izuzetke.

Prvo je **Aco Đukanović**, što kupovinom na berzi što od Ministarstva finansija, postao uz

EPCG najveći vlasnik *Prve*, do tada *Nikšićke banke*, a da nije tražio saglasnost CBCG. Potom je, 2007. godine, obavljena dokapitalizacija banke (učešće u kupovini akcija pod povlašćenim uslovima uzeli **Milo Đukanović**, **Svetozar Marović** i njihovi bliski saradnici iz politike i biznisa) bez saglasnosti CBCG. Dozvolu im je, po vlastitom nahođenju, izdala KHOV **Zorana Đikanovića**, kome su Vlada i parlament nedavno udijelili i peti mandat. Ignorišući očajno stanje na tržištu kapitala.

(III) Konačno, nakon odluke o uvođenju prinudnih mjera u *Prvu banku* izvršna vlast je počela obračun sa tadašnjim guvernerom **Ljubišom Krgovićem**. Posao je kompletiran dvije godine kasnije.

Iz tog vremena vrijedi zapamtiti i *dilemu* posalnika DPS **Veljka Zarubice**: „Da li će neki službenik iz CBCG bolje upravljati rizikom i kontrolisati kapital od samih vlasnika banke?“

Odgovor je stigao već krajem ljeta.

Nakon završene kontrole (Izveštaj od 29. avgusta 2008.) CBCG ocjenjuje da je *Prva banka* visoko izložena riziku likvidnosti. Takođe je ocijenjeno da utvrđene nepravilnosti u poslovanju banke mogu ugroziti interese deponenata i povjerilaca. Iza bankarskih i revizorskih fraza krila se surova istina: utvrđeno je da *Prva banka* ne izvršava sve naloge za plaćanje izdate od strane svojih nalagodavaca (komintenata), odnosno da ima oko 30 miliona eura neizmirenih naloga za plaćanje i domaćem i ino platnom prometu!?

Jedna banka Crne Gore vara svoje klijente pisao je *Monitor* već početkom septembra, opisujući mehanizam prevare, ukazujući na štetu koju trpi država (zbog neplaćenih carina i poreza) i uz upozorenje: „Ima naznaka da su ovu pojavu uočile i nadležne kontrole, ali

je problem guran pod tepih – što u nadi da je u pitanju trenutna neujednačenost tokova plaćanja, što zbog vanbankarskog autoriteta

• JAVNO
PRIVATNO
PARTNERSTVO:
Radoje Žugić i
Igor Lukšić

POD ZAŠTITOM

Nema kazne za izabrane

CBCG je, 11. decembra 2008. godine, Vrhovnom državnom tužiocu „ukazala na postojanje osnova sumnje da su odgovorna lica u *Prvoj banci*, nezakonitim postupanjem, ugrozila prava svojih deponenata i povjerilaca“. Prijava je stigla nedugo pošto je, kasnije ćemo saznati, *Prva* sklopila makar jedan od spornih kreditnih ugovora sa kompanijama u vlasništvu braće **Darka i Duška Šarić** i njihovih saradnika. I koji dan prije nego je vlada Crne Gore novcem poreskih obveznika pomogla akcionare *Prve* sa 44 miliona eura.

„Uz informaciju iz CBCG je dostavljen i određeni broj materijalnih dokaza“, potvrdila je **Ranka Čarapić** tadašnja VDT, u januaru sljedeće godine, objašnjavajući kako je predmet sa Uputstvom o postupanju dostavila Specijalnom odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala i korupcije. Potom je, sredinom 2010., VDT ponovila priču o provjeri informacija dobijenih iz CBCG. Pride, provjeravana je i informacija i fiktivnom vraćanju rate državnog kredita od 11 miliona eura.

Vrhovno državno tužilaštvo je odbacilo krivičnu prijavu koja joj je, uz prateću dokumentaciju, dostavljena iz CBCG, obavijestio je svoje čitaoce *Monitor* u maju 2012. Pola godine kasnije stigla je zvanična potvrda te informacije, „Specijalno odjeljenje, nakon provjere poslovanja *Prve banke*, nije pronašlo nijednu činjenicu koja bi mogla dovesti do pokretanja krivičnog postupka“, saopštila je Čarapić u Budvi.

vlasnika i čelnika ove Banke“.

Muk. I pokoji nemušti demanti. **T**ri mjeseca kasnije, tokom nove kontrole, CB je utvrdila „da je likvidnost banke kritično nedovoljna zbog nemogućnosti banke da podrži sve obaveze koje dospijevaju za plaćanje, kao i da je rizik likvidnosti banke visok zbog neusklađenih dospijeca i gotovinskih tokova aktive i pasive“.

Došlo je vrijeme da Vlada priskoči u pomoć premijeru-bankaru. Prvo je, početkom decembra, usvojen Zakon o mjerama za zaštitu bankarskog sektora. Nedugo potom (12. decembra 2008), Vlada je odlučila da kreditom od 44 miliona eura pomogne *Prvoj* (CBCG već tada je tužilaštvu dostavila određene podatke o počinjenim nepočinstvima, vidjetio boks).

Ugovorom koji su potpisali **Igor Lukšić** i **Radoje Žugić** (prvi u ime države drugi u ime banke) *Prvoj* je, forme radi, naloženo da odmah napravi Plan namjenskog korišćenja ovih sredstava prihvatljiv za CBCG, s tim što se dobijeni novac može trošiti tek kad CB odobri ovaj plan. Znatno kasnije, iz odgovore na Uputnik Evropske komisije na koji su

odgovorali ministar finansija **Lukšić** i njegov pomoćnik **Milorad Katnić** saznajemo da je „Banka ta sredstva koristila po sopstvenom nahođenju. Ovlašćena lica CB su zapravo bila onemogućena da neposredno prate korišćenje novčanih sredstava obezbijeđenih kreditnom podrškom Vlade“.

Dok je dugove vraćala državnim novcem, u vrijeme zabrane kreditiranja, banka je pozajmljivala novac: braći **Šarić**, supruzi **Brana Mićunovića** i(li) kupovala akcije od **Veselina Barovića** i njegovog *Eurofonda*. Bez kazne. Kao što je prethodno nekažnjeno kršila propise finansirajući akcionare, poput **Stanka Subotića**.

Sljedila je globalno čuvena operacija „jedan milion 11 puta u krug“, kojom je vlada sama sebi vratila ratu kredita. Milion je iz trezora uplaćivan na račun Regionolnog vodovoda u *Prvoj banci*. Oni su, na ime dospelje rate, vraćali milion u trezor... I tako 11 puta za 33 minuta... Ostatak priče jednako je zanimljiv. Ali, otom potom – godina jubileja tek je počela.

Do daljnjeg samo podsjećanje:

na čelu CBCG danas je **Radoje Žugić**, nekadašnji predsjednik borda *Prve banke*. Aktuelni ministar finansija **Darko Radunović** u Vladu je došao iz *Prve banke*, sa mjesta glavnog izvršnog direktora. Naslijedio ga je **Tarik Telaćević**, čiji je otac **Asim** član Savjeta CBCG. U Senatu Dvane revizorske institucije sjedi **Zoran Jelić**, nekadašnji član Odbora za reviziju *Prve*. Direktor *Luke Bar* je **Zarija Franović**, član DPS koji je kao poslanik i direktor željezničke Infrastrukture pomagao *Prvu* koliko je to bilo u njegovoj moći (državnim parama i glasovima u parlamentu). **Branko Vujović**, lično zaslužan što je skoro 25 miliona eura namijenjenih za investicije u nikšićkoj Željezari završilo u kasi *Prve banke*, danas je predsjednik Savjeta Agencije za nadzor osiguiranja...

Konačno, uticajan akcionar *Prve banke* mogao bi, poslije 15. aprila, postati i novi predsjednik Crne Gore. Možemo li da biramo, bolje da to bude **Aco**. Da bude jasnije. Jeftinije i pravednije, svakako, biti neće.

Zoran RADULOVIĆ

Svatovi za istrage

Piše: Milena PEROVIĆ-KORAC

Nije prvi put da svadbe članova porodica domaćih funkcionera zbog interesantnog sastava zvanica završe na naslovnim stranama. Znete ono - visoki funkcioner, visoki kriminalac, premijer, sudija, Ceca. I naravno Žarko Radulović. Jer, šta je svadba bez *Splendida*.

Ipak, prvi put jedna takva, *zvučna* svadba u medije dospijeva jer bi zvanice, onako na gomilu, mogle završiti kao svjedoci istrage Specijalnog

Prvi je put da jedna crnogorska zvučna svadba u medije dospije jer bi zvanice, onako na gomilu, mogle završiti kao svjedoci istrage Specijalnog državnog tužilaštva. Doduše, kad se čovjek sjeti zvanica na onim drugim svadbama koje su zaokupljale ovdašnje novinare, možda je trebalo razmišljati da se ojača institucionalni okvir radi zatvaranja poglavlja 23, 24 i formira Specijalno tužilaštvo za svatove

državnog tužilaštva. Svadba Miloša Marovića, sina visokog funkcionera DPS-a Svetozara Marovića i istovremeno šefa kriminalne budvanske grupe koja je tu opštinu oštetila za desetine miliona eura, na naslovnu stranu dospjela je nakon što je odbrana mladog Marovića zatražila da se sasluša svih njegovih 125 zvanica, kako bi se utvrdilo koliko su mu novca poklonili tom prilikom. Advokati to traže u okviru postupka koje je pokrenulo Specijalno tužilaštvo u kom se utvrđuje porijeklo imovine Miloša Marovića, odnosno predlaže da mu se trajno oduzme nezakonito stečena imovina, kao i njegovoj supruzi Tamar Popović-Marović i šuri Ivanu Popoviću.

Marovićevi advokati tvrde da je Miloš oženivši se zaradio 25 hiljada eura. To bi značilo da mu je svaki gost dao ponaosob 200 eura. Što i nije vala neka para imajući

u vidu listu zvanica. Koju, zanimljivo je, mladi Marović čuva, kao da je poslovna dokumentacija.

Većinu svatova svakako povezuju zajednički poslovi. Na spisku je najveći broj optuženih i svjedoka saradnika u budvanskim predmetima u

kojima su osuđeni otac i sin Marović. Ali tu su i bivši premijer Milo Đukanović i njegova supruga Lidija, Đukanovićev sestrčić Edin Kolarević, kontroverzni Nikšićanin Branislav Brano Mićunović i njegov najbliži saradnik Sava Grbović Džigi, predsjednik odbora direktora *Lutrije Crne Gore*. Na spisku je i Dušanka Jeknić, još na međunarodnoj optužnici zbog šverca cigareta skupa sa Mićunovićem iz koje je arhiviran crnogorski dvodecenijski premijer. Tu je i šef budvanskog DPS-a Boro Lazović. Na svadbi je, kažu mediji, bilo i nekoliko sudija, čija se imena ne pominju. Političari, osumnjičeni za organizovani kriminal, predstavnici pravosuđa i *Pink zvijezde*, integrisano. Cece, ovoga puta, bar prema spisku iz medija nije bilo, ali jesu tradicionalno Ana Bekuta i Aca Lukas. Jenom riječju, krem. Ceca je bila kad je Marović udavao kćerku za sadašnjeg ministra kulture Aleksandra Bogdanovića. Bila je i Severina. I opet *Splendid*. I sličan spisak gostiju. Mora da ga i oni čuvaju.

Liste zvanica kad se udaju sinovi i kćerke u Crnoj Gori se doduše tradicionalno ne poklapaju. Tako je, recimo, kad je Brano Mićunović udavao kćerku Andreu, spisak bio četiri puta kraći. I nije bilo bivšeg premijera. Samo Blažo i Lidija. Kad je ženio sina, Đukanović je kako dolikuje donio kovertu.

Hoće li svih 125 gostiju Miloša Marovića stići do suda, još nije sigurno. Doduše, kad se čovjek sjeti zvanica na svim onim drugim svadbama koje su zaokupljale ovdašnje novinare, možda je trebalo razmišljati da se ojača institucionalni okvir u cilju pravovremenog zatvaranja poglavlja 23, 24 i formira Specijalno tužilaštvo za svatove.

Neke su svadbe istina zastarjele. Tako, eto, niko više i ne pominje jednu od najčuvenijih svadbi koja je godinama zaokupljala crnogorske medije. Kalićevu. O njoj se pisalo, sjetićete se, jer su se na njoj skupa meračili pripadnici kriminalnih klanova iz regiona i visoki funkcioneri ovdašnje Agencije za bezbjednost. I nevini građani Safet i Emina. Treba li podsjećati da je Kalićima suđeno zbog pranja novca i da je ta optužnica pala. Ko je zaboravio, imaće priliku da se prisjeti. Kalići su najavili tužbu protiv države.

Dok je ovog tužilaštva, zastaraće i sve druge svadbe. I osjetićemo ih po džepu.

Budva se definitivno pretvara u megalopolis, grad solitera, hotelskih i stambenih zgrada koje svojim visinom streme ka nebu, uredno poređane uz morsku obalu. Građani nijemo posmatraju kako se prostor oko njih neumitno urušava, bez mogućnosti da bilo šta učine kako bi to spriječili. Posljednja nada da se zaustavi dalja degradacija prostora i gradnja nebodera na svakoj neizgrađenoj parceli u prostoru budvanskog akvatorija i šire opštinske teritorije, bila je glasanje za promjenu vlasti na lokalnim izborima u oktobru 2016., za odlazak predstavnika Demokratske partije socijalista, u čijem su aranžmanu prirodne vrijednosti Budve sa okolinom, pretvorene u najveće građevinsko područje u državi, u poligon za ulaganje i pranje kapitala moćnog građevinskog lobija.

Vlast u Budvi je promijenjena, donijet je i novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, ali oblast urbanizma i gradnje i dalje nije regulisana na način kako je to većina građana očekivala.

Prve odluke nove vlasti, u skladu sa predizbornim obećanjima, bile su uvođenje moratorijuma na gradnju stanova u zahvatu detaljnih urbanističkih planova Budve i Petrovca, koji je i dalje na snazi. Zabrana se, međutim, ne odnosi na izgradnju hotela. Nekoliko mjeseci kasnije odlučeno je da se u Petrovcu, koji je u posljednjoj deceniji doživio najveću devastaciju prostora od svog postojanja, uvede zabrana gradnje i za hotele.

No i pored tih ograničenja investitori su našli prolaz za plasman kapitala u gradnji stambenih zgrada izvan zone DUP-a Budva-centar, u svim ostalim djelovima grada. Neometano se i dalje može graditi i u Bečićima, Pržnu, Svetom Stefanu, širem području Petrovca, po okolnim selima....

Budva je opet veliko gradilište, grade se soliteri, hoteli, apartmanska naselja... Uslovi za gradnju hotela

Stari planovi

Nova vlast nije uspjela da DUP Budva-centar stavi van snage. Ili da uz moratorijum na stanogradnju uvede i zabranu primjene nakaradne odrednice o preporučenoj spratnosti. Zato je gradnja solitera nastavljena. Plan DUP Budva-centar uveliko živi iako ga je po svojoj mjeri radila budvanska organizovana kriminalna grupa

Branislav Mitrović je autor i idejnog projekta stambene zgrade u centru grada koja broji petnaestak spratova. Ova zgrada, čija se izgradnja privodi kraju, devastirala je užu centar grada i kontakt zonu Starog grada. Uska ulica razdvaja Mitrovićev stambeni blok od budućeg condo hotela čiju gradnju planira Branislav Brano Mićunović, na mjestu zgrade Zeta filma, čiji je vlasnik. Autor idejnog rješenja Mićunovićevog hotela je arhitekta Đorđe Gregović iz Petrovca

— novi soliteri

koje izdaje Ministarstvo održivog razvoja i turizma, izdaju se na osnovu kontroverznog plana DUP-Budva-centar, čiji je obrađivač Arhitektonski fakultet u Beogradu, na osnovu kojeg je Budva planski oblikovana kao gusto naseljeni grad solitera, po modelu kanadskog Vankuvera.

Ovaj urbanistički plan za čiju je izradu zaslužan isto toliko kontroverzan planer profesor **Miodrag Ralević**, jedinstven je po odrednici koja je investitorima omogućila neograničenu visokogradnju. Riječ je o – preporučenoj spratnosti.

Prilikom izdavanja uslova za gradnju ne mora se poštovati spratnost određena planskim dokumentom, kakav je usvojen u lokalnom parlamentu, nego svaki investitor može graditi onoliko spratova koliko mu odgovara. Otuda

u Budvi onoliki urbanistički kaos u kome nikakva pravila o gradnji, arhitekturi ili vizuelnoom izgledu, o ideji cjelokupnog izgleda i strukture primorskog grada - ne postoje.

Nova vlast nije uspjela da DUP Budva-centar stavi van snage. Ili da uz moratorijum na stanogradnju uvede i zabranu primjene nakaradne odrednice o preporučenoj spratnosti. Zato je gradnja solitera u našem malom mistu – nastavljena. Plan DUP Budva-centar uveliko živi iako ga je po svojoj mjeri radila budvanska organizovana kriminalna grupa.

Započeti su radovi na novom hotelskom kompleksu u zaleđu Slovenske plaže pod nazivom *Falcons* i kategorijom od 5 plus zvjezdica. Sastoji se od tri zgrade nejednake visine, od 8, 10 i 14 nadzemnih etaža, ukupne izgrađene površine od 20.650 kvadrata. Autori idejnog rješenja

• ZASLUŽAN ZA URBANISTIČKI PLAN KOJI INVESTITORIMA OMOGUĆAVA NEOGRANIČENU VISOKOGRADNJU: Miodrag Ralević, planer i profesor

ovog gabaritnog konglomerata, jesu poznati beogradski arhitekta **Branislav Mitrović** i arhitektica **Jelena Kuzmanović**.

Mitrović je istovremeno i autor idejnog projekta stambene zgrade u centru grada koja takođe broji petnaestak spratova. Ova, po svojoj veličini vodeća monstrum-zgrada na rivijeri, čija se izgradnja privodi kraju, trajno je devastirala užu centar grada i kontakt zonu Starog grada Budve.

Uska ulica razdvaja Mitrovićev valoviti stambeni blok od budućeg condo hotela čiju gradnju planira **Branislav Brano Mićunović**, na mjestu zgrade *Zeta filma*, čiji je vlasnik. Autor idejnog rješenja Mićunovićevog condo hotela je arhitekta **Đorđe Gregović** iz Petrovca.

Centar Budve dobiće još jednu, 11 spratova visoku, neprilagođenu zgradu, nalik mnogim administrativnim zdanjima u velikim gradovima.

Nijedan od pomenutih objekata

Započeti su radovi na novom hotelskom kompleksu u zaleđu Slovenske plaže pod nazivom *Falcons* i kategorijom od 5 plus zvjezdica. Sastoji se od tri zgrade nejednake visine, od 8, 10 i 14 nadzemnih etaža, ukupne izgrađene površine od 20.650 kvadrata. Autori idejnog rješenja ovog gabaritnog konglomerata, jesu poznati beogradski arhitekta **Branislav Mitrović** i arhitektica **Jelena Kuzmanović**

nema mediteranskih odlika, nemaju ničeg zajedničkog sa prostorom na kojem niču, posebno sa Starim gradom u čijoj se blizini nalaze. Zanimljivo je da su autori tih projekata primorci porijeklom, ali su njihove građevine primjerenije velikim urbanim centrima nego maloj Budvi koja broji oko 18.000 stanovnika.

Po mišljenju mnogih Budvana optimalnu mjeru spratnosti i sklada u prostoru, primjere kako je trebalo planirati i graditi, predstavljaju tri nova objekta: Hotel *Budva* i nedavno otvoreni hoteli *Moskva* i *Mažestik*.

Dozvole za gradnju hotela-nebodera potpisao je ministar **Pavle Radulović**, uprkos onolikom angažmanu na donošenju novog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Ministrovi argumenti u prilog novom zakonu bili su upravo loša praksa u urbanizmu i planiranju prostora po opštinama, koju će centralizacija svih poslova u toj oblasti u njegovom Ministarstvu, navodno dovesti u red.

Za sada ništa od toga. Dozvole za betoniranje Budve i dalje se izdaju i to na osnovu planova kojima je istekao rok važnosti. Jedino je GUP Budva-Bečići još na snazi.

Svim važnijim, strateškim urbanističkim planovima Opštine Budva istekao je vremenski rok od 5 godina za koji su donijeti. Riječ je o DUP-u Budva-centar, Petrovac-centar, DUP-u Bečići, DUP Pržno... Kako bi izbjegli donošenje novih, bivša opštinska vlast je naručila izmjene i dopune tih planova 2013. godine, koje nisu završene. Propisano je da se revizija postojećih lokalnih planova mora završiti do jula ove godine, što će biti gotovo neizvodljivo. Nakon toga nema više izrade novih lokalnih planova. Ostaje prazan prostor do usvajanja nove planske regulative, što će potrajati.

Opština nema ni prvi i najvažniji Prostorni plan Opštine. Nastao je vakuum iz kojeg se ne vidi izlaz. Novim zakonom svi lokalni urbanistički planovi se ukidaju,

Dozvole za gradnju hotela-nebodera potpisao je ministar **Pavle Radulović**, uprkos onolikom angažmanu na donošenju novog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata. Ministrovi argumenti u prilog novom zakonu bili su upravo loša praksa u urbanizmu i planiranju prostora po opštinama, koju će centralizacija svih poslova u toj oblasti u njegovom Ministarstvu, navodno dovesti u red

postojace samo dva plana, prostorni plan Crne Gore i Plan generalne regulacije, čija izrada nije ni počela.

Nije završen ni Plan Obalnog područja koji treba da sublimira planove lokalnih samouprava. Ne funkcioniše savjetodavno tijelo u kojem participiraju predsjednici šest primorskih opština. Nije izvršena zamjena gradonačelnika nakon lokalnih izbora u kojima je u tri opštine, Budvi,

Kotoru i Herceg Novom, promijenjena vlast.

Zakon ministra Radulovića o planiranju prostora i gradnji objekata unio je neviđenu konfuziju u oblast planiranja i urbanizma, pravne i bespravne gradnje po opštinama, kojoj se ne nazire kraj.

Na radost investitora koji koriste šansu.

Branka PLAMENAC

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključen u konačan obračun.

Fikus za Soraju

Predsjednik Skupštine **Ivan Brajović** raspisao je za 15. april 2018. izbore za predsjednika Crne Gore. Od uvođenja višestranačkog sistema biće to sedmi, od obnove nezavisnosti treći predsjednički izbori. Predsjednik Crne Gore, za ovoga zemana, dva puta je bio **Momir Bulatović**, zatim je jedan mandat na toj funkciji bio **Milo Đukanović**. Petnaest godina, od 2003., predsjednikuje **Filip Vujanović**. Iz te proste činjenice razne se stvari o ovoj zemlji mogu zaključiti. Recimo, da dična Crna Gora potajno gaji ljubav prema fikusima.

Datum održavanja je jedino što se precizno zna u vezi sa predsjedničkim izborima. Ustvari, zna se i da je rok za kandidaturu 26. mart.

DPS još neće da otkrije da li će kandidovati svog šefa Mila Đukanovića. Iako su najavljivali da će se ime njihovog kandidata znati do

Đukanovićeva eventualna kandidatura i pobjeda stvorile bi situaciju kakvu odavno nijesmo gladali. Još otkad je Momir Bulatović otišao u istoriju, znalo se da je na mjestima predsjednika vlade i države jedan glavni, drugi figura. Upućeni u prilike u DPS-u kažu da sadašnjeg premijera Duška Markovića ne bi bilo lako pretvoriti u lutku. Đukanovića u fikus – još teže

kraja prošle godine, odlučili su da, do daljnog čute. Priča se da bi radosna vijest mogla da stigne nakon izbora u Beranama i Ulcinju, koji će biti održani 4. februara. Kao, ako DPS u tim mjestima dobro prođe, DPS može da predloži koga hoće, ako ne – nema druge nego da u utrku uđe šef. Spreman na žrtvu.

Teško bi storija o važnosti beranskih i ulcinjskih izbora izdržala ozbiljno pretresanje. Ipak, fakat je da je predsjednik DPS-a uveliko na terenu. U Ulcinju je opet

deklamovao o čuvanju tekovina, u Docu pored Berana, kod tazbine, pričao je o ekonomskom prosperitetu. „Prespektiva sjevera Crne Gore nije u nekom težačkom, industrijskom radu, već u turizmu i poljoprivredi”, kazao je Đukanović. Svejedno, tekovine i bajke o procvatu adut su i za lokalne i za predsjedničke izbore.

I dalje se prvom rezervom smatra **Milica Pejanović-Đurišić**. Gotovo je zaboravljeno da se i na prethodnim izborima pominjala kao rezerva za Filipa Vujanovića.

I sad se, kao i prije pet godina, govorilo da se sviđa evropskim zvaničnicima. Milica Pejanović-Đurišić od mogućih kandidata DPS-a ima najduži i najozbiljniji partijski staž. Članica Predsjedništva Republike Crne Gore postala je na prvim neposrednim izborima 1990. godine i na toj funkciji je bila do kraja 1992. godine. Potpredsjednica DPS-a bila je od 1992. do 1997. godine, predsjednica od juna 1997. do oktobra naredne godine. Tokom sukoba Đukanović - Bulatović, zauzela je Đukanovićevu stranu. Ta je podrška tada bila izuzetno važna, međutim ne zna se da li je nakon toga Pejanović-Đurišić nagrađena prelaskom u diplomatiju, ili je Đukanović čistio sebi prostor za velikog vođu.

Istorija

Prva dva puta na izborima za predsjednika Crne Gore pobijedio je Momir Bulatović - 1990. on je u drugom krugu imao 78, **Ljubiša Stanković** iz Saveza reformskih snaga 21 odsto glasova. U aprilu 1992, u drugom krugu, bilo je 63 odsto Bulatovićevih prema 36 odsto glasova za **Branka Kostića**.

U oktobru 1997. bila se bitka između Momira Bulatovića i Mila Đukanovića. Bulatović je u prvom krugu imao 147.615 glasova, Đukanović 145.384. Na glasanje je u drugom krugu izašlo preko četrdeset hiljada više ljudi nego u prvom krugu. Predsjedničku funkciju Đukanović je osvojio sa 174.745, prema 169.257 glasova za Bulatovića.

Kao kandidat za predsjednika države Filip Vujanović se prvi put pojavio 2002. Izabran je tek kada se po treći put izašlo na izbore jer prva dva puta nije uspijevao da dobije više od polovine upisanih birača. U trećem pokušaju Vujanović je izabran glasovima 64 odsto izašlih birača. Miodrag Živković, tadašnji predsjednik Liberalnog saveza imao je oko 31 odsto glasova.

U aprilu 2008. protivkandidati Filipu Vujanoviću bili su **Srđan Milić**, **Andrija Mandić** i Nebojša Medojević, predsjednici SNP-a, Srpske narodne stranke i Pokreta za promjene. Vujanović je dobio 51,89 odsto glasova, Andrija Mandić - 19,55, Nebojša Medojević - 16,64, Srđan Milić - 11,92.

• NE BI ON, ALI
AKO BUDE NUŽDA ŽR-
TVOVAĆE SE:
Milo Đukanović i pratnja

Đukanovićeva eventualna kandidatura i pobjeda stvorile bi situaciju kakvu odavno nijesmo gladali. Još otkad je Momir Bulatović otišao u istoriju, znalo se da je na mjestima predsjednika vlade i države jedan glavni, drugi figura. Upućeni u prilike u DPS-u kažu da sadašnjeg premijera **Duška Markovića** ne bi bilo lako pretvoriti u lutku. Đukanovića u fiksu – još teže. Ko zna za koju se DPS-ovu bezvezariju tu može otvoriti prostor.

Opoziciono nebo ukratko je predstavio **Nebojša Medojević**, predsjednik Pokreta za promjene i jedan od lidera DF-a. „Bilo koji lider bilo koje političke partije nema šanse da pobijedi bilo kojeg kandidata DPS-a, pa čak i da DPS Soraju kandiduje za predsjednika”, kazao je Medojević.

Precizirao je da bi za pobjedu na predsjedničkim izborima bilo neophodno da se opozicija ujedini i da ima nestranačkog kandidata. Istovremeno je, međutim, konstatovao da je animozitet između političkih partija takav da, sve i kad bi jedna od

njih ponudila „idealnog kandidata”, druge partije ne bi glasale za njega ili bi dale svog kandidata, što vodi rasipanju glasova. Direktno u korist DPS-u.

Priča o zajedničkom opozicionom kandidatu za ove izbore, magla je skoro koliko i Đukanovićeve bajke o ekonomskom uzletu sjevera.

Ni o pojedinačnim kandidatima

Priča o zajedničkom opozicionom kandidatu za ove izbore, magla je skoro koliko i Đukanovićeve bajke o ekonomskom uzletu sjevera

opozicije se mnogo ne zna. Računa se da je izvjesna kandidatura lidera Demokrata **Alekse Bečića**. To na poljani ostavlja lidere ostalih partija takozvane demokratske opozicije – **Miodraga Lekića** iz Demosa, **Ranka Krivokapića** iz SDP-a, **Vladimira Jokovića** predsjednika

SNP-a. Lider Građanskog pokreta URA **Dritan Abazović**, koliko se zna, nije pokazivao predsjedničke ambicije. U fragmentima se govorilo o nekoj saradnji Demokrata i pokreta URA ali javnosti nije predloženo jesu li se i o čemu su se dogovorili.

Očekuju se tri nezavisna kandidata – **Dragan Hajduković**, **Vasilije Miličević** i **Marko Milačić**. Za kandidaturu treba prikupiti blizu osam hiljada glasova.

U međuvremenu je **Željka Vuksanović**, gradonačelnica Kolašina i članica predsjedništva SDP-a, tražila od predsjednika države Filipa Vujanovića da zakaže konsultacije sa predsjednicima opština kako bi se stvorili uslovi da se lokalni izbori u 11 opština i Podgorici održe istovremeno sa predsjedničkim.

Nije da može, rako je Filip. „Zakonski je nemoguće da lokalni izbori u Podgorici i još 11 opština budu održani 15. aprila, za kada su raspisani predsjednički”, saopšteno je iz kabineta predsjednika.

Direktor Centra za demokratsku tranziciju **Dragan Koprivica**, kazao

je za TVCG da je lokalne izbore moguće raspisati za isti dan kada su i predsjednički, ako za to postoji politička volja.

„Postoji pravna praznina u Zakonu o izboru odbornika i poslanika, nije određen prvi, već samo krajnji rok za održavanje izbora i predsjednik Crne Gore tumači zakon onako kako mu trenutne političke potrebe to nalažu. Na jedan način raspisuje izbore u Beranama, pa ih raspisuje prije krajnjeg roka, pa kaže da je to nemoguće za ostale izbore“, rekao je Koprivica.

Član Predsjedništva Demokrata **Neven Gošović** takođe tvrdi da nema pravnih prepreka za spajanje izbora. Ilustruje primjerom Berana gdje četvorogodišnji mandat Skupštine ističe 24. marta 2018. Izbore u toj opštini predsjednik Crne Gore je sazvaio 48 dana prije isteka mandata tekućem sazivu Skupštine.

„Racionalnost ga, kako je saopštio, rukovodila da spoji izbore u Beranama i Ulcinju, ali ga racionalnost ne rukovodi da lokalne izbore raspiše zajedno sa predsjedničkim, već istrajava na stanovištu da u razmaku od dvadesetak dana imamo dva velika i složena izborna procesa. I logički, i pravno, i demokratski - neodrživo stanovište,“ kazao je Gošović.

DPS ima svoju racionalnost. Nju najbolje ilustruju slike sa prošlih predsjedničkih izbora tokom kojih se, dok Vujanović drži govore, na predizbornim skupovima orilo „Milo, Milo“.

Na prošlim izborima, prema zvaničnim rezultatima, kandidat DPS-a Filip Vujanović osvojio je 161.940 ili 51.2 odsto glasova. Miodrag Lekić dobio je povjerenje 154.289 ili 48,8 odsto građana. To je potencijal koji su - uprkos uobičajenim krađama, ucjenama, zastrašivanjima i podmićivanjima - pokazali birači u Crnoj Gori. Opozicija im, po svemu sudeći, ovoga puta neće pružiti priliku da nadmaše sebe. Naprotiv. Nažalost.

Miloš BAKIĆ

DALIBORKA ULJAREVIĆ, IZVRŠNA DIREKTORKA
CENTRA ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE

DPS trese granu na kojoj sjedi

Prvi put poslije obnove nezavisnosti, crnogorske vlasti se konfrontiraju i sa ključnim spoljno-političkim partnerima koji su unisoni u stavu da nezavisnost javnog servisa RTCG mora biti zaštićena

MONITOR: *Nedavno ste izjavili da su DPS i njeni koalicioni partneri egzekutori akcije partijskog osvajanja RTCG, koja je smišljena u vrhu DPS-a i Vlade. Ta akcija je do sada za vlast bila uspješna, koji epilog očekujete?*

ULJAREVIĆ: Pirova je to pobjedu DPS-a i Vlade, jer su tom nepametno osmišljenom i brutalno izvedenom akcijom vlasti ogolile svoje kapacitete u dijelu „privrženosti“ demokratskim i evropskim vrijednostima. Odsustvo osjećanja za realni kontekst ih je i dovelo u poziciju da su naspram sebe mobilisali na saradnju oko ovog pitanja mrežu različitih aktera.

Prvi put poslije obnove nezavisnosti, crnogorske vlasti se konfrontiraju i sa ključnim spoljno-političkim partnerima koji su unisoni u stavu da nezavisnost javnog servisa RTCG mora biti zaštićena, uz osudu nezakonite politički motivisane smjene članova Savjeta i pritisaka na menadžment RTCG. To je konfrontacija sa sopstvenim osloncem, čime vlasti počinju da tresu granu na kojoj sjede. U sadejstvu sa već ozbiljno urušenim odnosima sa najrazvijenijim dijelom civilnog društva i kritički orijentisanim

medijima, to može biti prilično neugodno za vlasti u nastupajućem periodu, čak i da nema izbornih aktivnosti u kojima će i opozicione partije koristiti svoj prostor da se intenzivnije suprostave DPS-u.

MONITOR: *Insistirate da se radi o zajedničkoj akciji DPS-a i Vlade?*

ULJAREVIĆ: To jeste organizovani poduhvat sa jasnim ulogama DPS-a i Vlade, uz saučesništvo koalicionih partnera, kroz ćutanje ili odobravanje.

Oni koji sjede u Skupštini po partijskoj direktivi sprovode nezakonite postupke i glasaju za nezakonite odluke kako bi Savjet RTCG prekomponovali u sopstveno ogledalo, odnosno poslušnu glasačku mašinu DPS vrhuške.

Paralelno, Vlada zloupotrebljava

Nijedno obećanje koje je premijer dao na jedinom sastanku sa NVO na početku svog rada suštinski nije ispunjeno

svoje mehanizme udarajući na menadžment RTCG kroz odugovlačenje potpisivanja *Ugovora Vlade i RTCG o pružanju javnih radiodifuznih usluga 2018-2020* i pokušaje proturanja obaveza koje prijete da i formalno ponište nezavisnost javnog servisa. Vlada odbija i da usvoji kolektivni ugovor RTCG, što vodi blokadi rada RTCG jer menadžment ne može primijeniti sistematizaciju, a to pravdaju potrebom usaglašavanja sa novim, nepostojećim Zakonom o radu! Zamislite kad bi sistem funkcionisao u čekanju na usaglašavanje sa nečim što još ne postoji i dobijate dimenziju

apsurda stava kojim se prikriva politički pritisak.

Vlada se nije ogradila od pomoćnika ministra kulture Željka Rutovića, i brata bivše direktorke RTCG Radojke Rutović, koji je vaskršnuo kroz napade na RTCG. Nijesu zabilježena njegova reagovanja na medije koji su provodili najgnusnije kampanje protiv onih koji nijesu na liniji DPS-a kršeći profesionalne standarde i zakone.

Licimjerne su i žalbe Vlade na neizbalansirano prisustvo na RTCG, a svi oni, iako redovno pozivani, po partijskoj direktivi odbijaju učešće u ključnim informativnim emisijama.

Ne znam za državu u kojoj premijer i njegovi najbliži saradnici ne mogu naći termin za gostovanje na javnom servisu u udarnom terminu, ali ga imaju za one medije koji postoje da bi „udarali” na neistomišljenike vlasti, i ti im mediji postaju ram u koji hoće da smjeste i RTCG.

MONITOR: *Ove nedjelje iz Ženeve stižu vijesti da su i UN zabrinute za nezavisnost RTCG. Potpredsjednik Vlade Zoran Pažin u Ženevi je izjavio da je prioritet Vlade razvoj medijskih sloboda. Kako tumačite ovaj raskorak između dešavanja na domaćem terenu i zaklinjanja u demokratske standarde na najvišim međunarodnim adresama?*

ULJAREVIĆ: Svako ko poznaje rad međuvladnih organizacija ozbiljno shvata izražene stavove i preporuke oko slobode medija, a sa akcentom na javni servis, na UPR sastanku u UN, i to od nekih od najuticajnijih demokratskih država. Takvi sastanci se spremaju unaprijed, a situacija u RTCG je eskalirala nedavno. Znači, to pitanje je generisalo veliki diplomatski interes da bi se u onoj formi našlo u Ženevi, a konzistentno je sa porukama koje od istih država vlasti kontinuirano dobijaju.

Crnogorska delegacija je prihvatila najveći broj preporuka. Želim da vjerujem da niko u Vladi neće biti hazarderski nastrojen prema državnom interesu da to pokuša izigrati na domaćem terenu.

MONITOR: *Pomenuli ste uružene odnose NVO sektora i Vlade. Čime to ilustrujete kad imamo i u ovom dijelu stav Vlade da je posvećena saradnji sa NVO sektorom?*

ULJAREVIĆ: NVO sektor je važan akter u brojnim oblastima od javnog interesa u Crnoj Gori, a i građani to potvrđuju kroz povjerenje koje je veće nego i za važne institucije. Slična je pozicija i kod međunarodnih partnera. To nije došlo ni brzo ni lako, iza toga stoji predani rad. A prljave medijske kampanje koje targetiraju NVO sektor, iza kojih

intervju

stoje vlasti i njima bliski moćnici, podlo su nastavljene i tokom mandata ove Vlade.

Međuresorska tijela, poput Savjeta za razvoj nevladinog sektora i Operativnog tima Partnerstva za otvorenu upravu, koja bi trebalo da budu platforma za razmjenu mišljenja i unaprijeđenje javnih politika su praktično prestala da funkcionišu. Imamo i primjere kada su pojedini ministri u nekim drugim tijelima pokušali spriječiti zastupljenost kritičkih NVO ili lobirali kod donatora da im se uskrati podrška, a podrže oni njima bliski. Vladina *Strategija unaprijeđenja okruženja za djelovanje NVO 2018-2020* urađena je bez NVO sektora i uz ignorisanje naših preporuka. Vlada je donijela odluku, a Glavni grad to potvrdio, da u netransparentnoj proceduri dodijeli 3,697m² zemljišta uz oslobođenje svih taksi (vrijednost oko 950.000 EUR) za tri NVO – Građanskoj alijansi (GA), Centru za demokratsku tranziciju (CDT) i Fondu za aktivno građanstvo (Fakt) a za potrebe tzv. *Građanske kuće*, intervenišući tako diskreciono u autonomno polje djelovanja civilnog društva, a odbijajući do danas da donese akt koji bi zakonski regulisao dodjelu zemljišta i poslovnih prostora za NVO.

Vidimo i kakav je odnos prema Ljekarskoj komori, kao i Sindikatu

ljekara, koje Vlada godinu dana šikanirana, a i pošto su uspjeli dobiti svoju tešku bitku njihove muke ne prestaju.

Mogli bi još dosta nabrajati do nezakonite smjene Gorana Đurovića, predstavnika NVO u Savjetu RTCG, a sve je to iz prve godine rada Vlade, uz napomenu da nijedno obećanje koje je premijer dao na jedinom sastanku sa NVO na početku svog rada suštinski nije ispunjeno.

MONITOR: *Da li je za očekivati da se Brisel i ostale relevantne međunarodne adrese budu, u narednom periodu, oštrije prema mnogobrojnim nepočinstvima vlasti?*

ULJAREVIĆ: Da, i to se već vidi, kako na primjeru ovih apostrofiranih tema – RTCG i civilnog društva, tako i drugih. Brisel nema isti izraz kao mi ovdje, ali odlično detektuje situaciju. Dalja hermetičnost, radikalizacija i inačenje vlasti može voditi samo aktuelizovanju klauzule balansa, a to ne bi bilo dobro za državu Crnu Goru. Ukoliko do toga dođe znaćemo ko nosi odgovornost – onaj ko ima najviše moći, a neodgovorno je i za partikularne interese koristi.

MONITOR: *Akcija preuzimanja kontrole nad RTCG-om je jedan od znakova da se vlast revnosno priprema za predstojeće izbore. Kako izgledaju pripreme i dogovori opozicije za izbore?*

ULJAREVIĆ: Vlast se sistematično priprema za izbore opredijeljena da demonstraciju moći, pritisak na neistomišljenike i insistiranje na podjelama, uz zloupotrebe javnih fondova, a beranski slučaj je kockica u mozaiku

Pokoreni Univerzitet

MONITOR: *Na Univerzitetu Crne Gore je nakon smjene rektorke Radmile Vojvodić dosta „tiho“. Da li je to zatišje pred neku novu buru?*

ULJAREVIĆ: UCG je pokoren i neće tu biti bitnijeg talasanja uskoro. Nije Radmila Vojvodić njegovala kritički duh na UCG niti dopuštala demokratska strujanja. Njenom smjenom se demonstriralo nešto drugo, a posljedice za UCG su devastirajuće jer su nastavak spirale gušenja akademskog duha. Slika novog rukovodstva i njegovih podržavalaca je data na skorašnjoj sjednici Senata na kojoj je jedan jedini senator UCG glasao protiv izbora Velimira Rakočevića u zvanje redovnog profesora.

Oni su zapravo svi Velimir Rakočević, to nam je danas dominantan format akademskog djelatnika i time njegov slučaj prevazilazi i njega samog kao fenomen. Na drugoj strani treba da upamtimo ime prof. dr Veselina N. Ivanovića, tog jednog glasa protiv, i nade da ima još neko svijetlo na UCG koje nije ugašeno.

davno razrađene slagalice vladanja, iskoristi za imperativno postavljenu pobjedu na izborima.

Sa druge strane, opozicija pokazuje brojne slabosti. Na testu su da sebe prikažu kao nespornu alternativu. Nije realno očekivati puno saglasje, ali jeste veću koordinaciju koja bi rezultirala osjećajem da do promjena može doći kroz potreban nivo stabilnosti. Da bi bili garant stabilnosti i promjena uz afirmaciju evropskih standarda nužno je usaglašenje djelovanje koje bi maksimalno koristilo progresivne društvene kapacitete. Trenutno stanje upućuje na potrebu šire akcije koja bi stala u odbranu demokratskih vrijednosti čime bi se proizveo efekat inkluzije. Znači, opozicione partije traba da idu ka širem zahvatu koji bi bio integralistički a ne partikularno partijski.

Ovdje će izbori i dalje imati deficit legitimiteta, ali i opozicione partije moraju učinkovitije koristiti prilike da ih učine više fer. To zahtijeva i identifikaciju adekvatne strategije djelovanja jer neke lokalne priče ukazuju da je moguća smjenjivost vlasti i pod ovakvim pravilima.

MONITOR: *Očekujete li da će predstojeći izbori dodatno produbiti političku krizu?*

ULJAREVIĆ: Vlast živi na podjelama, slijedeći princip da su neprijatelji svi koji nijesu bespogovorno s njom. Dugo joj je to prolazilo i u međunarodnoj zajednici koja je primat davala stabilnosti. Sada je demistifikovana ta zamjena teza i naučena je lekcija da nema održive stabilnosti bez demokratije, a demokratija traži dijalog i saradnju različitih aktera oko javnog interesa, jačanje institucija i sužavanje prostora za partikularne interese. To je pitanje razvoja političke kulture, a na tome mora više da radi i vlast i opozicija, kao i ostali segmenti društva. No, za Crnu Goru bi bilo ljekovito da izbori značajnije izmiješaju karte jer bi to podstaklo i promjene unutar postojećih političkih struktura i njihovih pristupa.

Predrag NIKOLIĆ

Kako Vlada kaže

Niko od nadležnih nije pokušao da objasni zbog čega akcionari EPCG nijesu (konačno) ostvarenu dobit iskoristili za pokrivanje dugova i, konačno, postojeća sredstva upotrijebili za neophodne investicije

Komisija za hartije od vrijednosti (KHOV) uslišila je nedavni zahtjev Skupštine akcionara EPCG i odobrila toj kompaniji da smanji svoj osnovni kapital za skoro 150 miliona eura (oko 15 odsto ukupne vrijednosti) kako bi pokrila akumulirane dugove. Time su se stakli uslovi da akcionari EPCG podijele „dobit“ od nekih 50 miliona eura.

To će za posljedicu imati da će Vlada Crne Gore uz 25-30 miliona „dividende“ značajno obezvrijediti najvažnije crnogorsko preduzeće. Privilegovani manjinski akcionari iz italijanske A2A dobiće više od 20 miliona, kao svojevrsnu kompenzaciju za ranije ugovoreni pa upropašteni posao (prevaru sa tzv. konsultantskim uslugama koje je otkrio i spriječio **Vasilije Miličković**, predsjednik Kluba manjinskih akcionara EPCG). U strahu od sankcija sudova u Crnoj Gori i Italiji čelnici A2A su na račun EPCG vratili ranije uzeti novac i, istovremeno, odustali od naplate ostatka „duga“.

Možda je ovo način da im se isplati obećano, sumnjaju analitičari. Tim prije što je KHOV, ne tako davno, odbila identičan zahtjev o umanjenju kapitala. Jedina razlika između tadašnjeg (iz 2015.) i sadašnjeg zahtjeva jeste to što je Vlada onda smatrala da je postojeći novac pametnije investirati u razvoj

– pominjao se drugi blok TE, dok je sada saglasna sa „strateškim partnerima“ – postojeći novac valja podijeliti. Dok je vrijeme.

Najveći gubitnici ovog posla su građani i privreda Crne Gore. Kojima će nakon izlaska A2A iz EPCG ostati kompanija bez najvećeg dijela benefita obećanih 2009. u procesu privatizacije. Ti obećani benefiti su, podsjetimo, bili razlog tadašnje Vladi da ne prihvati finansijski mnogo izdašniju (više od 100 miliona) ponudu iz Grčke.

Oštećeni su i *domaći* manjinski akcionari. Sada imaju akcije kojima je uz tržišnu – a ona je znatno manja od momenta kada su Italijani preuzeli menadžment EPCG – umanjena i nominalna vrijednost.

Niko od nadležnih nije pokušao da objasni zbog čega akcionari EPCG nijesu (konačno) ostvarenu dobit iskoristili za pokrivanje ranijih dugova i, konačno, postojeća sredstva upotrijebili za neophodne investicije.

Ili mi ne shvatamo kako će dobar dio novca namijenjenog Vladi i biti upotrijebljen za investicije – na pokrivanje troškova kupovine glasova na predstojećim lokalnim i predsjedničkim izborima. Iz perspektive *vladajućih* to je najbolja investicija.

Z. RADULOVIĆ

Pomoć prestupnicima

Teško da ima ovakve države na svijetu, rečenica je koju je svaki ovdašnji građanin čuo bar jednom, na ulici, u prodavnici, u taksiju, u redovima, pred šalterima. Nekada se izgovara neopravdano, a povremeno bi se stvarno mogli pohvaliti posebnošću. Jedna od njih je svakako spisak kredita koje je preduzetnicima tokom 2017. godine odobrio Vladin Investiciono-razvojni fond (IRF), iz kog se vidi da Vlada finansijski stimuliše kompanije protiv kojih su pokrenuti postupci zbog neplaćanja, odnosno utaje poreza.

Tako se recimo na spisku firmi kojima je IRF prošle godine odobrio kredite nalazi kompanija *Security guard Montenegro*, čiji je menadžmet iste godine, u maju, uhapšen i osumnjičen za utaju poreza. Na osnovu prijave policijskog Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta tada su uhapšeni vlasnik te kompanije **Srdan Popović** i direktorica **Radojka Majić**. Oni su tada osumnjičeni da su utajili 570.000 eura poreza. Policija je za isto djelo sumnjičila i suvlasnika kompanije **Igora Popovića**, ali on nije uhapšen jer nije bio u zemlji.

„Kriminalistička obrada upućuje na sumnju da su R.M., S.P. i I.P. počinili krivična djela utaja poreza i doprinosa na način što su, u svojstvu odgovornih lica u preduzeću *Guard Popović Security d.o.o.* iz Podgorice, izbjegli plaćanje poreza i doprinosa na zarade zaposlenih i podnošenje obavezne prijave poreza i doprinosa Poreskoj upravi na zarade zaposlenih za period jul 2011–maj 2014. godine, kao i prikriili podatke o ostvarenoj dobiti čime su izbjegli utvrđivanje stvarne obaveze poreza na dobit preduzeća za 2012. i 2013. godinu”, saopšteno je tada iz Uprave policije.

Spisak kredita koje je preduzetnicima tokom 2017. godine odobrio Vladin Investiciono-razvojni fond (IRF), pokazuje da Vlada stimuliše kompanije protiv kojih su pokrenuti postupci zbog neplaćanja, odnosno utaje poreza

„Ova lica su opisanim radnjama, sumnja se, nanijela štetu državnom Budžetu u ukupnom iznosu od 577.264,95 eura”, zaključuje se u saopštenju koje je nakon hapšenja izdala Uprava policije.

Kreditima preko IRF Vlada je toj kompaniji u isto vrijeme dala gotovo istu sumu. Naime, IRF je tu firmu kreditirao kroz dvije linije, sa ukupno nešto manje od 400 hiljada eura. Po osnovu refinansiranja *Security guard Montenegro* je dobila kredit od 103.341,66 eura, dok je za kupovinu poslovnog prostora dobila 255.000 eura. Ti krediti su, navodi se na spisku IRF, ostvareni posredstvom banke.

Vjesti su tada pisale da je aktuelni direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost **Dejan Peruničić** pokrивao jednu od rukovodećih pozicija u firmi *Guard Security Popović* upravo u vrijeme u kome je ta kompanija utajivala porez.

Finansijska injekcija omogućena je i firmi **Radosava Lješковиća**, komandanta SAJ-a, koja je takođe bila na spisku utajivača poreza. Protiv njegove firme *Krupac Mont* je, što je ranije objavio *Dan*, pokrenut prekršajni postupak zbog neprijavlivanja duga za porez na dobit. Poreski inspektori su, kako je pisao list, u avgustu prošle godine podnijeli prekršajnu prijavu protiv kompanije *Krupac Mont* zbog neprijavljenog duga za porez na dobit u iznosu od 4.249 eura. Koji mjesec

kasnije ista firma stimulirana je preko IRF sa kreditom od ukupno 72.714,72 eura, takođe preko banke.

Uprava za nekretnine je u aprilu prošle godine na nepokretnu imovinu kompanije *Krupac Mont* u Nikšiću upisala hipoteku *Hipotekarne banke* zbog istog kreditnog iznosu od 72.714 eura, koliko je Lješковиće-

va kompanija dobila po povoljnim uslovima od vladinog investicionog fonda, piše *Dan*.

Firma *Krupac Mont* je 2010. godine imovinu nekadašnjeg državnog predzeća *Onogošt*, na obali nikšićkog

24. oktobra 2015. Nakon čega je nagrađen kreditom preko Vladinog IRF. U međuvremenu mu je smanjena ionako niska kazna zatvora od pet mjeseci, koja mu je omogućavala da se nakon izlaska iz Spuža vrati

podređeni koji su brutalno pretukli **Mija Martinovića**. I finansijski stabilan. Da je vječna.

U martu prošle godine iz IRF-a je saopštio da će da kroz 33 različita programa finansijske podrške, potencijalnim i budućim preduzetnicima, novim i postojećim malim i srednjim preduzećima, te crnogorskoj privredi omogućiti kreditna sredstva po povoljnim uslovima i kamatnoj stopi od nula do 4,5 odsto, sa grejs periodom do četiri godine i rokom otplate do 12 godina.

Opozicija i dio civilnog sektora godinama optužuju Investiciono-razvojni fond da je u službi vladajuće partije posebno u predizbornim godinama. **Zoran Vukčević**, dugogodišnji direktor IRF jedan je od aktera afere *Snimak*, koja je pokazala kako vladajuća partija zlupotrebljava državne resurse da bi se održala na vlasti.

Samo je Istraživački centar MANS-a objavio više istraživanja o tome kako se privilegovanim kompanijama dijeli novac iz ovog fonda. Iz te su organizacije nedavno saopštili da je IRF „odavno trebao da bude predmet ozbiljne istrage tužilačke organizacije, posebno što se radi o milionima eura državnog novca koji se dodjeljuje pod nejasnim uslovima i sumnjivim okolnostima”.

Oni su ukazali i na ocjenu Svjetske banke, koja je u svojim Preporukama za javne politike Crne Gore u 2017. godini, navela da „postoje slabosti u nadzoru i upravljanju Insticiono-razvojnim fondom, koji je važna nebankarska finansijska institucija”.

Investiciono -razvojni fond na godišnjem nivou raspolaže sa preko 100 miliona eura. Demokrate su neodavno takođe kritikovale rad ovog Fonda i optužile ga da novac „raspodjeljuje saglasno kriterijumima koje utvrde šefovi izborne kampanje DPS-a”.

„Zašto privilegovanim kompanijama koje imaju monopol na tržištu upumpavate desetina miliona eura? Zašto narušavate tržišne principe i omogućavate monopol? Kako više-

Na spisku je i firma *Krupac Mont*, komandanta SAJ-a Radosava Lješkovića, protiv koje je takođe, prema pisanju medija pokrenut postupak zbog poreskih dugovanja. Lješković, koji se u zatvoru nalazio zbog zataškavanja slučajeva policijske torture, nije nagrađen samo kreditom. U međuvremenu mu je smanjena i kazna zatvora

jezera Krupac kupila za 329.600 eura, što je 30 odsto niža cijena od procjene njene vrijednosti.

Lješković međutim nije samo nagrađen za neprijavlivanje finansijske dobiti. On je u januaru prošle godine osuđen zbog zataškavanja policijske torture svojih podređenih u noći protesta

na isto radno mjesto, što ne bi bilo moguće da je osuđen na šest ili više mjeseci zatvora. Ta kazna je naknadno smanjena na svega tri mjeseca zatvora, pa se očekuje da bi Lješković uskoro mogao opet preuzeti rukovođenje Specijalnom antiterorističkom jedinicom (SAJ). Slobodan, kao i njegovi maskirani

Na spisku IRF-a nalazi se kompanija *Security guard Montenegro*, čiji je menadžmet 2017. uhapšen i osumnjičen za utaju poreza. Ta firma je kreditirana kroz dvije linije, sa ukupno nešto manje od 400 hiljada eura

milionski dužnici, saglasno ugovorima, postaju višemilionski dobitnici? Zašto ugovorima definišete fiktivne obaveze, koje nemaju uporišta u logici, obimu poslovanja i djelatnosti samog preduzeća? Kako dužnik postaje dobitnik? Zašto ugovore sklapate pod oznakom tajno, kada za to nemate uporište u zakonu?", samo su neka od pitanja ove partije upućena menadžmentu IRF-a. Ova partija je zatražila od IRF-a da saopšti koliko su miliona upumpali putem faktoringa od 2011. godine, kompanijama bliskih Demokratskoj partiji socijalista Crne Gore, posebno u periodima predizbornih i izbornih kampanja. IRF je tada optužio Demokrate da žele da spriječe obezbjeđivanje novih 100 miliona za državu potpisivanjem ugovora između IRF-a i EIB-a.

Zato IRF valjda finansira patriote.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

DAMIR ŠEHOVIĆ, MINISTAR PROSVJETE

Kako kažu DPS i SD

Dok se sa više relevantnih adresa upozorava da se obrazovni sistem zloupotrebljava u političke svrhe, ministar Šehović uzvraća hvalospjevima obrazovnoj reformi i sebi

Gotovo osamdeset odsto roditelja u Crnoj Gori nezadovoljno je sistemom osnovnog obrazovanja, a više od dvije trećine njih uopšte ne očekuje da će posljednja reforma učiniti obrazovanje kvalitetnijim.

To je pokazalo istraživanje NVO *Udruženje roditelji* urađeno krajem prošle godine. U anketi je učestvovao 961 roditelj iz svih crnogorskih opština. Kao najveći problem škola 26 odsto ispitanih navelo je prebukiranost, a nešto manje njih smatra da je to nestručan kadar (25 odsto).

Kako će na ove poražavajuće podatke reagovati ministar prosvjete **Damir Šehović** vidjećemo, ali valja podsjetiti da se on prije nekoliko dana pohvalio: „Povjerenje u sistem obrazovanja je, prema nedavno objavljenim relevantnim istraživanjima, na ubjedljivo prvom mjestu. Prema tim istim relevantnim istraživanjima, rad Ministarstva prosvjete je u samom vrhu, vjerujem zbog ogromnih iskoraka koje smo napravili u prethodnoj godini”.

Šehović je to izjavio nakon teških optužbi iz Građanskog pokreta URA na ministrovu adresu. Naravno, autor istraživanja je njegovo ministarstvo.

„Umjesto da se bavi svojim poslom, ministar prosvjete i funkcioner Socijaldemokrata Damir Šehović pritiska prosvjetne radnike. Na partijskim sa-

stancima okuplja profesore i direktore obrazovnih institucija i pritiska ih da podrže njegovu partiju”, izjavila je prošle nedjelje potpredsjednica URA-e **Suada Zoronjić**.

Ona tvrdi da je prosvjeta u službi partijskih interesa. Na izbornim listama Socijaldemokrata (pojedinačnim i koalicionim) za izbore u Ulcinju i Beranama nalazi se više prosvjetnih radnika i direktora obrazovnih institucija. Navela je konkretne primjere po imenu i prezimenu. Očigledno, Šehoviću cilj nije unapređenje prosvjetnog sistema, već poboljšanje partijske infrastrukture i stvaranje mjesta za članove SD-a po principu smijeni nepodobnog, postavi našeg, zaključila je Zoronjić.

Šehovića su prošle godine kritikovali i iz Sindikata prosvjete. Tvrdi da su izmjenama zakona napravljene samo „kozmetičke” promjene u dijelu decentralizacije i depolitizacije obrazovnog sistema, jer ministar i dalje imenuje direktore škola i vrtića, s tim što sada postoji i komisija koju takođe on imenuje.

Ministar se i tada pohvalio da je nakon zakonodavne reforme obrazovni sistem znatno depolitizovaniji.

Inajavio: „Nezavisno od modela za koji se opredijelimo, ključni kriterijumi za izbor direktora biće dosadašnji rezultati rada kandidata, ponuđeni program razvoja ustanove, lični dignitet i integritet kandidata u

zajednici u kojoj radi i živi, a ne politička pripadnost”.

Ovaj ga primjer ipak demantuje. Ministarstvo prosvjete produžilo je mandat direktoru pljevaljske Osnovne škole *Ristan Pavlović* na još četiri godine iako je pravosnažno osuđen zbog učešća u kupovini glasova za DPS pred izbore 2012. godine. Po sudskoj presudi, direktor je u jednoj poslastičarnici u blizini škole glasačima DPS-a dijelio po 50 eura. To je teško krivično djelo protiv izbornih prava građana.

Sindikata prosvjete Podgorica i Centar za građansko obrazovanje (CGO) upozorili su prošle godine

da je Ministarstvo prosvjete odbilo da kroz aktuelne izmjene zakona promijeni način izbora direktora škola i da to ostavlja prostor za zloupotrebe obrazovnog sistema u političke svrhe. U CGO-u smatraju da se odlukom da ministar imenuje čelnike škola stvara grupacija ljudi koja ima „neograničena ovlašćenja”.

Prema riječima predsjednika Sindikata prosvjete Podgorica **Slobodana Savovića** nemoguće je da jedan ministar zna kvalitete oko 220 direk-

Ministar Šehović je ignorisao pozive da podnese ostavku zbog prošlogodišnjeg plagiranja nastavnih planova i programa iz Hrvatske. Najavio je da će Vlada stati na put plagiranju i povesti istragu o tome. Istraga je u toku

tora škola i oni se biraju na osnovu političkih dogovora i interesa vrha države.

Iz Sindikata su ukazali i na druge brojne manjkavosti reforme. Šehović se na to nije obazirao.

Nije se nasjekirao ni zbog prošlogodišnjeg plagiranja nastavnih planova i programa iz Hrvatske.

Pozive da podnese ostavku zbog te bruke izignorirao je.

Kad su ga zbog toga kritikovali URA i njegova doskorašnja partija SDP u ministrovu zaštitu stala je njegova nova stranka - Soci-

jaldemokrate Crne Gore. Ovako civilizovano:

„Izražavamo žaljenje zbog očigledne frustracije koju doko-

na skupina, oličena u demokratskom rušiteljskom frontu (DF), stranci demagoga i populista (SDP) i ujedinjenim političkim otpacima iz drugih partija (URA), svojom posljednjom reakcijom pokazuje u odnosu na nesporne rezultate koji su za samo pola godine postignuti u oblasti obrazovanja”.

Ima još: „Ovoj političkoj bolumenti smeta što je ministar Šehović u prvoj polovini mandata započeo hrabru, odgovornu, uspješnu i cjelovitu reformu kompletnog obrazovnog sistema Crne Gore”.

Ministar je najavio da se nastavlja istraga o prepisivanju programa od Hrvatske i „ova Vlada će stati na put plagiranju”. Istraga je u toku.

Šehović je za ministra prosvjete izabran 2016. godine. Nešto ranije, na prvom kongresu Socijaldemokrata, izabran je za potpredsjednika te partije.

Šehović je bio predavač na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, na kojem je i diplomirao. Predavao je četiri predmeta. Na sajtu Skupštine Crne Gore piše da je dobitnik *više stipendija* i to *više puta*: stipendija Ekonomskog fakulteta (*više puta*), prestižne stipendije „10 za 10” *Atlasmont banke*, stipendija za talentovane studente Ministarstva prosvjete i nauke (*više puta*).

U dva mandata bio je poslanik u Skupštini Crne Gore.

U martu 2015. godine žalio se da mu Senat Univerziteta Crne Gore ne dozvoljava da doktorira. Doktorirao je iste godine u Beogradu, na Beogradskoj bankarskoj akademiji – Fakultetu za bankarstvo, osiguranje i finansije, odbranivši doktorsku tezu *Koordinacija monetarne i fiskalne politike u savremenim tržišnim privredama*.

Kao tadašnji poslanik SDP-a, Šehović je prije tri godine izjavio: „Često imam utisak da smo najveći izazov za crnogorsku ekonomiju mi sami i naš isključivi mentalitet koji nam smeta da realno sagledavamo stvari”.

Prisjeti li se Šehović kad ovih riječi kao ministar prosvjete?

Veseljko KOPRIVICA

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 2,2 HA

BOGIŠIĆI, TIVAT

PRODAJEMO ZEMLJIŠTE SA IZVAREDNIM TURISTIČKIM POTENCIJALOM UKUPNE POVRŠINE OKO 16 HA

VELIKA PLAŽA, ULCINJ

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Ja sam predložio Stevanu Katiću da se Dani mimoze održavaju u Herceg Novom i u ljetnjem periodu, kada tamo dođe veliki broj turista”

Dragan Marković Palma,
predsjednik Jedinstvene Srbije i
Skupštine grada Jagodine

Boris Tadić

Bivši predsjednik Srbije o sadašnjem, Aleksandru Vučiću:

- Njegova ideja je da opozicione stranke postoje samo formalno da ne bi bila potpuno ogoljena istina da je Srbija danas jednopartijska država u kojoj SNS ima isti procenat članova kao i SKJ u vreme Tita.

(Blic)

Florian Schneider

Suosnivač i član grupe Kraftwerk do 2008:

- Kako uzlet tehnologije sve više zahvaća cijeli svijet, tako se od tog procesa ne može pobjeći u srednji vijek. Ipak, odnos čovjeka i stroja mora biti simbioza, a ne eksploatacija čovjeka i okoliša od tehnologije, dok bi umjetnost, tehnologija i industrija trebali sve više postati jedna cjelina.

(Jutarnji list)

Gorčin Stojanović

Reditelj:

- Nije lako biti umetnik u Srbiji danas. Kome god padne na pamet može da te, recimo, turi na izbornu listu, a ti još da poveruješ kako si baš to - umetnik.

(Blic)

Ivana Bodrožić

Književnica:

- Strah je strašan kad postane važniji i veći od one moguće situacije koja nam se čini nepremostivom, ali dobar i poticajan kad ga prepoznamo i pripitomimo.

(Novi list)

Filip Križan

Glumac, upoređujući glumu i fudbal, koji je nekad igrao:

- Uglavnom, sve je pitanje igre, ne ljutiš se, brazilski se nasmiješiš i kad uspiješ i kad ne uspiješ. Kako u nogometu, tako i u kazalištu. I kod najvećih kazališnih umjetnika na koncu se sve važno može svesti na nogometnu filozofiju. I samo igranje predstave dođe mi kao neko ispucavanje. Kao oslobođenje.

(Jutarnji list)

Ivica Mladenović

Istraživač u Centru za sociološka i politička istraživanja u Parizu o prilikama u Srbiji:

- Čitao sam debate sa partijskih sastanaka SKJ krajem 1960-ih i početkom 1970-ih. Prvo što uočite, jeste da su diskusije među komunistima bile neuporedivo inteligentnije od ovih među današnjom liberalnom i nacionalističkom političkom elitom. Uporedite Koču Popovića, Latinku Perović, Marka Nikezića, Petra Stambolića, sa Dačićem, Vučićem, Tomom, Palmom, Veljom, ili bilo kojim drugim partijskim kadrom i sve će vam biti jasno.

(DW)

Mihael Rot

Državni sekretar za Evropu u Ministarstvu spoljnih poslova Njemačke na pitanje zašto nije bilo reakcije Berlina nakon ubistva Olivera Ivanovića:

-Ako se Njemačka oko nekog pitanja ne izjašnjava zato što je to pitanje već komentarisala Evropska unija, to ne smijete da shvatite kao ćutanje Berlina, već upravo suprotno. Mi bez ikakvih ograničenja podržavamo jasnu poziciju Evropske unije. Jer, na kraju krajeva, ovdje se ne radi o ulasku zemalja Zapadnog Balkana u Njemačku, već u Evropsku uniju.

(DW)

IGOR GALO

Glumac, o zahtjevu Slovenije da joj beogradska kinoteka u okviru sukcesije dostavi kvalitetnu kopiju filma *Bitka na Neretvi*:

-Film je djelo svih republika bivše Jugoslavije, jer je on nastao kao jugoslavenski film, i zato ne može postati samo slovenski, samo srpski, samo hrvatski ili samo bosanski film. Otimači i hohštapleri su htjeli razgrabiti sve ono što je vrijedno iz bivše Jugoslavije. To žele i s filmom. Tu nema nikakvog drugog objašnjenja.

(RSE)

Jelena Berković

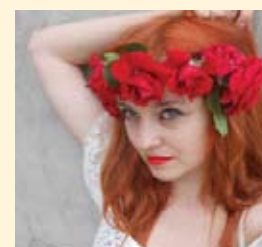
- Problem lažnih vijesti nije nastao s Facebookom i Twitterom, pitanje je samo kako se one distribuiraju. I kad je izmišljen tiskarski stroj počele su nastajati vijesti i oglasi, pa onda i novine. Na početku nije bilo nikakve regulative, ona je tek naknadno uvedena.

(Novi list)

ENESA MAHMIĆ

Pjesnikinja, o razlozima zbog kojih je iz BiH otišla da živi u Sloveniju:

- Na fakultetu gdje sam studirala ne postoji sapun i toalet papir, a dešavalo se da nema ni vode. Što je najgore takvi uslovi percipiraju se kao nešto sasvim normalno. Još gore je što ljudi koji ukazuju na anomalije poput nepotizma ili prostitucije, odnosno plaćanja ispita seksualnim uslugama, bivaju izloženi nepodnošljivom mobingu.

(Buka)

Ivana Korajlić

Menadžerka ogranka Transparency Internationala u BiH:

- Postoje mišljenja da veća plata u javnom sektoru podrazumijeva manju podložnost podmićivanju i korupciji ali, nažalost, to u Bosni i Hercegovini ne važi. Kod nas visoke plate povlače za sobom još veću bahatost i još veću neodgovornost u raspolaganju javnim sredstvima. Jer kada imate mnogo, pa vam i to postane malo, onda tražite sve više i više.

(RSE)

VLATKO STEFANOVSKI

Muzičar, o novom albumu koji se zove *Maternji jezik*:

-To što ja sviram godinama je maternji jezik. Meni je to prirodno. A stvari kada su prirodne, mogu biti autentične. Kada su ne prirodne, mogu biti nakaradne.

(Tanjug)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

19905 www.hb.co.me

Lamenti u Davosu

Hiljade ljudi se sjatilo u Davos. Njihovo zajedničko bogatstvo meri se stotinama milijardi dolara (možda je i blizu jednog biliona). U istoriji sveta nije zabeležena takva koncentracija bogatstva po kvadratnom metru. I ove godine, kao prethodnih šest ili sedam, jedna od tema kojima će se baviti industrijalci, milijarderi i poslodavci sa sve četiri strane sveta biće – nejednakost...

Usputno, na marginama zvaničnog programa, pomenuće monopolski i monopsonski položaj svojih kompanija, kako ucenjuju državne uprave da bi izbegli plaćanje poreza, kako zabranjuju organizovanje radnika u svojim firmama, kako koriste državnu hitnu pomoć za prevoz radnika koji se onesveste od vrućine (zbog štednje na troškovima klimatizacije), kako primoravaju zaposlene da koriste socijalnu pomoć ili kako se bore za poreske stope od 0 do 12 odsto (od **Trumpa** do **Romneya**).

Ako dolaze iz zemalja u razvoju, verovatno će u jednom času razmeniti iskustva o tome kako odložiti isplatu nadnica za nekoliko meseci i u međuvremenu najpovoljnije investirati novac, kako uštedeti na standardima zaštite na radu, kako otkupljivati privatizovane kompanije za kikiriki ili pretakati sredstva na of-šor račune na Karibima.

Za sve to vreme će se neprekidno brinuti zbog siromaštva i nejednakosti, centralnih tema naše epohe. Ipak, iz nekog razloga oni ni ovoga puta neće uspeti da

smanjenje razlika u dohotku između direktora i radnika, veće ulaganje u državno školstvo, olakšan pristup finansijskim sredstvima za srednju i radničku klasu, ujednačavanje oporezivanja kapitala i rada, suzbijanje korupcije u javnim nabavkama i privatizacijama.

Budući da su u nagovaranju vlada da nešto preduzmu povodom rastuće nejednakosti bili sasvim neuspešni – da li zbog toga lamentiraju? – ne treba da nas iznenađuje to što se ništa ne postiže. Sprovođe se politike koje imaju upravo suprotno dejstvo: Trump je, kao što je obećavao ili pretio, izdejstvovao istorijsko smanjenje poreza za bogate, dok **Macron** podleže čarima poznog tačerizma. Ništa dobro se ne događa ni u ekonomijama u razvoju (jedini važan izuzetak je kampanja za suzbijanje korupcije u Kini).

Bizarno je to što povratak na industrijske odnose i poreske politike s početka 19. veka predvode ljudi kojima su usta puna jednakosti, poštovanja prava, participacije i transparentnosti. Niko od njih verovatno ne bi glasao za Zakon o gospodarima i slugama ili za prinudni rad. Ali sticajem okolnosti se dogodilo da je jezik jednakosti upregnut u jaram politika strukturne nejednakosti kakve nisu viđene u poslednjih pola veka ili više.

I zaista, mnogo je profitabilnije sazivati konferencije za novinare i izlagati nebulozne planove da se 90 odsto bogatstva za ko zna koliko godina i uz ko zna kakve računovodstvene mahinacije podeli u humanitarne svrhe, nego pošteno platiti svoje snabdevače i radnike ili odustati od prodaje podataka o korisnicima. Jeftinije je na kola zalepiti nalepnicu o fer trgovini nego se lišiti usluga povremeno i privremeno angažovane radne snage.

Oni ne žele da daju plate od kojih se može živeti, ali će rado pomoći filharmonijski orkestar. Organizuju radionice o transparentnosti u državnoj upravi, ali zabranjuju sindikate. Sledeće godine će se ponovo okupiti i možda oboriti rekord u koncentraciji dolarskog bogatstva po kvadratnom metru. Teme u konferencijskim salama i na marginama skupa biće iste. I to će se ponavljati unedogled... sve dok mu ne dođe kraj.

pronađu dovoljno novca, vremena ili lobista za usvajanje politika za koje se zalažu u zvaničnom delu programa: povećanje poreza za 1% najbogatijih i velika nasleđstva, obezbeđivanje pristojnih nadnica,

Oni ne žele da daju plate od kojih se može živeti, ali će rado pomoći filharmonijski orkestar. Organizuju radionice o transparentnosti u državnoj upravi, ali zabranjuju sindikate. Sljedeće godine će se ponovo okupiti i možda oboriti rekord u koncentraciji dolarskog bogatstva po kvadratnom metru

Branko MILANOVIĆ
(Global Inequality)

Preveo Đorđe TOMIĆ (Peščanik.net)

LISTA ČEKANJA OSUĐENIH NA PSIHIJATRIJSKO LIJEČENJE

• **PREBUKIRANA:**
Bolnica u Dobroti

U zatvoru umjesto u bolnici

Prema podacima Ombudsmana, zbog prebukiranosti bolnice u Dobroti, formiraju se liste čekanja, na kojima je ponekad i više od 70 osoba koje čekaju na izvršenje mjere – obavezno psihijatrijsko liječenje. Uprava bolnice tvrdi da trenutno čeka „samo sedam osoba“

Zatvorenici sa izrečenom mjerom bezbjednosti - obavezno psihijatrijsko liječenje, zbog nedovoljnih kapaciteta Specijalne psihijatrijske bolnice u Kotoru, smještaju se u ZIKS, nedavno je saopštio Ombudsman.

Upozoreno je da se zbog takvog stanja formiraju liste čekanja, na kojima je ponekad i više od 70 osoba. Takvo stanje je zatečeno u decembru prošle godine, naveli su iz institucije Ombudsmana.

Milan Radović, iz Građanske alijanse, koja se već godinama bavi monitoringom uslova u zatvorima, kaže za *Monitor* da njihove informacije potvrđuju nalazi Ombudsmana: „Ono

što nas zabrinjava jeste da smo tokom istraživanja i monitoringa ZIKS-a dobili informacije da se takva lica, koja nijesu smješтана u bolnicu, nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Spužu”.

Ombudsman je upozorio i da izvršenje mjere bezbjednosti, obaveznog psihijatrijskog liječenja, ima prioritet u odnosu na izvršenje zatvorske kazne.

Dragan Čabarkapa, direktor ZU Specijalne bolnice za psihijatriju *Dobrota*, Kotor, u odgovoru na *Monitorova* pitanja navodi da je i njih zbunila informacija objavljena u medijima da je 70 lica na listi čekanja. On smatra da je vjerovatno u pitanju

stari podatak ili se radi o zatvorskim kaznama koje se izvršavaju u ZIKS-u, a ne u Specijalnoj bolnici za psihijatriju Kotor.

„Trenutno imamo svega sedam pacijenata na listi čekanja na izvršenje mjera bezbjednosti na Odjelenju za bolesti zavisnosti, jer na drugim odjeljenjima nemamo liste čekanja, ali imamo prebukirana odjeljenja, tako da imamo izražen problem prijema novih pacijenata”, kaže Čabarkapa.

Objašnjava i da je problem prijema i izvršenja mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog liječenja zavisnika od psihoaktivnih supstanci i alkoholičara, takozvanih „sudskih pacijenata”, veoma izražen. Specijalna bolnica ima „Sudsko odjeljenje” koje broji 21 krevet, a u ustanovi se često nalazi još 50-ak sudskih pacijenata razmještenih na druga odjeljenja, objašnjava Čabarkapa.

IRadović smatra da je problematično stanje smještaja zatvorenika sa izrečenom mjerom bezbjednosti posljedica nedovoljnih kapaciteta u Specijalnoj bolnici za psihijatriju. „Država treba da ubrza aktivnosti na izgradnji zatvorske bolnice kako bi se stvorili uslovi za adekvatan tretman osuđenika kojima je izrečena mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja”, navodi Radović.

Da država mora da se ovome prilježnije posveti smatra i predsjednik Advokatske komore **Zdravko Begović**. „U Dobroti ne postoje minimalni uslovi za smještaj tih osuđenika, iako osoblje, doktori i medicinske sestre, daju sve od sebe i rade profesionalno i poštrovano. Broj lica kojima se izriče ta mjera je veliki, a nema adekvatnih uslova za njihov smještaj”, rekao je Begović za *Monitor*.

Da bi se riješio ovaj problem Ministarstvo pravde je, protekle godine, usvojilo Strategiju kojom je predviđena izgradnja i formiranje specijalne zdravstvene ustanove za izvršenje mjera bezbjednosti pri

ZIKS-u. Ministar pravde **Zoran Pažin**, u decembru 2017. godine formirao je i radnu grupu za izradu studije izvodljivosti za sudsku bolnicu.

Čabarkapa kaže da su obaviješteni da tokom 2018. treba da se izradi Projektna dokumentacija za gradnju te ustanove.

A liste čekanja donedavno su bile pravilo i za ostale zatvorenike, pa se na zatvor čekalo po nekoliko mjeseci. Prije par godina advokat Begović je izjavio da su vrlo česte situacije da su službenici zatvora, zbog popunjenosti, vraćali lica koja su se sa sudskim uputom javljala na izdržavanje kazne.

U međuvremenu tu je postignut napredak: „Lica koja su pravosnažno osuđena ne čekaju više toliko dugo na izdržavanje kazne zatvora i tu se stanje normalizuje. Tu je stanje sada korektnije i uglavnom je u zakonskim okvirima”, kazao je Begović za naš list.

Odgovore na pitanja koliko osuđenika čeka izvršenje zatvorske kazne, bezuspješno smo pokušali da dobijemo u Direktoratu za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstva pravde. Ostali smo uskraćeni i za odgovor na sljedeće pitanje: „Tokom 2014. objavljen je podatak da se čak 1.238 osuđenika nalazi u bjekstvu ili se slobodno šeta Crnom Gorom, odbijajući da se odazove na poziv za izdržavanje zatvorske kazne. Da li imate novije podatke koliko je takvih slučajeva?”.

Zaključak Ombudsmana govori da se stanje u zatvorima popravlja - posebno u pogledu materijalno-tehničkih uslova. Iz ove institucije tvrde da je problem na koji su ranijih godina ukazivali – prenaseljenost zatvora, sada gotovo prevaziđen.

Međutim, iz Građanske alijanse tvrde da su bez obzira što se uslovi u ZIKS-u unapređuju oni još - loši i nedovoljni. Njihov monitoring, tokom 2017. pokazuje da je nivo popunjenosti bio na granici ili čak prebukiran u pojedinim djelovima zatvora. Radović objašnjava da su u maju 2017. u KPD u Spuzu smještni

kapaciteti bili premašeni. Kapaciteti su bili 650, a u tom trenutku je bilo smješteno 661 osuđeno lice.

Tokom naših posjeta primijetili smo da u pojedinim sobama, zbog ovog problema, atmosfera i odnosi među osuđenima nijesu bili dobri. S druge strane, broj službenika, prije svega u obezbjeđenju, nije dovoljan”, naglašava Radović.

Prema izještaju Vijeća Evrope od prije par godina, Crna Gora je bila među evropskim rekorderima kada je riječ o broju osuđenika po glavi stanovnika. Dešavalo se da broj osuđenih na kaznu zatvora premašuje ukupne zatvorske kapacitete koji mogu da pokriju 1.350 lica.

Da bi se riješili brojni problemi u ovoj oblasti, Ministarstvo pravde je krajem 2016. objavilo Strategiju za izvršenje krivičnih sankcija 2017-2021. U njoj se kao jedan od

Milan Radović, Građanska alijansa: „Država treba da ubrza aktivnosti na izgradnji zatvorske bolnice kako bi se stvorili uslovi za adekvatan tretman osuđenika kojima je izrečena mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja”

glavnih ciljeva navodi jačanje sistema alternativnih sankcija.

Sudovi su već izrekli kaznu zatvora u kućama i stanovima za 150 osoba.

Problem je u tome što iako je alternativni način izvršenja kazne u prostorijama za stanovanje uveden u krivično zakonodavstvo još 2013. nije bilo uslova za njegovu primjenu. Nijesu bile nabavljene tzv. elektronske nanogice.

Prema najavama Ministarstva pravde početkom ove godine te kazne, koje se izriču samo do šest mjeseci, trebale bi da počnu da se odslužuju.

„Nanogice, koje su u zakonu prepoznate već izvjesno vrijeme zbog manjka sredstava su tek sada počele da se primjenjuju. Međutim, indikativno je da su pojedini sudovi naročito sa sjevera (Rožaje) izricali ovu vrstu sankcije od samog starta iako su znali da se ne može izvršiti”, navodi Radović.

Advokat **Veselin Radulović**, kaže za *Monitor*, da pitanje kućnog pritvora nije sporno sa stručnog aspekta: „Ali ukoliko to dolazi iz razloga što su zatvori pretrpani i ako je to motiv onda to jeste sporno. To je i nezakonito, da sudije kao motiv određivanja kazne cijene činjenicu da su zatvori pretrpani, pa da se nekom izreče blaža kazna u vidu kućnog pritvora”.

Ostale alternativne sankcije, kao što je rad u javnom interesu, još uvijek nijesu zaživjele. U GA smatraju da je jedan od razloga i slaba informisanost i motivisanost građana kao i obavezna saglasnost okrivljenog za ovu vrstu sankcije. „Zbog toga se događa, da iako je izrečena ova vrsta sankcije da se građani ne odazivaju i ne pojavljuju da izvršavaju kaznu, pa se nakon toga ta kazna preinači u zatvorsku”, navodi Radović.

U Crnoj Gori je u poslednjih pet godina postignut inovativan napredak u sistemu izvršenja krivičnih sankcija..., uvodne su riječi pomenute Vladine Strategije.

Predrag NIKOLIĆ

Tužio direktora beranskog katastra zbog diskriminacije

Srbini sam po nacionalnosti, pravoslavne vjere. Pripadam Srpskoj pravoslavnoj crkvi i nijesam član nijedne političke partije. Završio sam Pravni fakultet u Podgorici i položio pravosudni ispit. U ovoj zemlji sam rođen, odrastao, školovao se i stečeno znanje u cijelog sebe želio da ugradim u opštu dobrobit i ljubav prema ovoj zemlji“, tako tridesettrogodišnji pravnik iz Berana **Igor Radević** piše državnim zvaničnicima.

Ovaj mladi čovjek bez lažnog patriotizma priča da kada igra reprezentacija Crne Gore, zdušno navija za nju.

„Nijednim svojim gestom na poslu, nikada nisam ugrozio ničije pravo na nacionalnu pripadnost, niti vjersko ubjeđenje, niti sam ikada na poslu govorio o svojoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti“, kaže on.

Kao doskorašnji radnik beranskog katastra, Radević je ovih dana, nakon što je dobio otkaz, prinuđen da podnese krivičnu prijavu Osnovnom državnom tužilaštvu protiv načelnika Uprave za nekretnine PJ Berane **Velibora Marjanovića**, tereteći ga za, kako tvrdi, progon „na osnovu razlike u nacionalnosti i etičkom porijeklu“.

Njemu, naime, nije produžen Ugovor o djelu u ovoj državnoj instituciji u kojoj je kao pravnik, stručni konsultant i predsjednik

Radević, doskorašnji radnik beranskog katastra je ovih dana, nakon što je dobio otkaz, podnio krivičnu prijavu Osnovnom državnom tužilaštvu protiv načelnika Uprave za nekretnine PJ Berane Velibora Marjanovića, tereteći ga za progon „na osnovu razlike u nacionalnosti i etičkom porijeklu“

Komisije za izlaganje javnih podataka, radio preko tri godine, a on smatra da je tome „kumovao“ lično načelnik Marjanović.

„Načelnik je od prvog dana dolaska na tu dužnost počeo da vrši progon i iskazuje netrpeljivost prema meni, kada je ušao u moju kancelariju i zahtijevao da je napustim zajedno sa ostalim članovima Komisije“, tvrdi Radević.

Prema njegovim riječima „vrhunac neprimjerenog, neprofesionalnog i nasilnog ponašanja“ dogodio se u oktobru 2017. godine kada ga je Marjanović pitao čija je zastavica koja je bila u kancelariji na stolu „i koje države je ta zastava“.

„Odgovorio sam mu da sam zastavicu tu zatekao, ali da je sramota da on kao intelektualac ne zna da je to zastavica Knjaževine Crne Gore, koja je zakonom zaštićena. On je očigledno mislio da je to nekakva crkvena srpska zastava. Ipak je uklonio iz kancelarije. Ovaj postupak predstavlja ispoljavanje nacionalne i vjerske netrpeljivosti“, napisao je

Radević u prijavi.

On tvrdi i da ga je načelnik maltretirao po osnovu njegovom Ustavom garantovanog prava na upotrebu ćirilicnog pisma.

„Koristim i latinično i ćirilicno pismo. Kada sam mu dao pet rješenja na ćirilici, on mi je vratio i tražio da ih prekucam na latinici“, navodi Radević.

On ponašanje načelnika Marjanovića karakteriše kao „flagrantno kršenje osnovnih ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom Crne Gore, nizom drugih podzakonskih akata, Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, kao i drugim opšteprihvaćenim međunarodnim dokumentima koji regulišu oblast ljudskih prava i sloboda, a čiji je Crna Gora potpisnik“.

„Kako se radi o sistematskom kontinuiranom progonu prema meni, od strane Marjanovića, zasnovanog na nacionalnoj i vjerskoj netrpeljivosti, te ličnom antagonizmu, izživljavanju i samovolji dotičnog, uz zloupotrebu

službenog položaja, podnosim prijavu zbog krivičnog djela rasna i druga diskriminacija iz člana 443, stav 4 u vezi stava 1 KZ Crne Gore“, navodi se u prijavu koju je Radević prošlog petka predao ODT Berane.

On objašnjava da je istog dana kada je predao krivičnu prijavu napisao pisma premijeru **Dušku Markoviću**, ministrima finansija i ljudskih i manjinskih prava **Darku Radunoviću** i **Mehmetu Zenki**, kao i ombudsmanu **Šučku Bakoviću** i Mreži za razvoj nevladinog sektora (MANS). Pismo iste sadržine uputio je i predsjedniku Opštine Berane **Dragoslavu Šćekiću**.

U tim pismima traži da mu se omogući zaštita elementarnih ljudskih prava i sloboda koji su mu ugroženi.

Načelnik je od prvog dana dolaska na tu dužnost počeo da vrši progon i iskazuje netrpeljivost prema meni“, tvrdi Radević koji Marjanovića tereti da ga šikanira jer je Srbin

Radević tvrdi da je lično načelnik beranskog katastra poslao nadležnima u Podgorici zahtjev da mu se ne produži Ugovor o djelu.

„Devetog januara doslovce mi je rekao – od sutra ne dolazi na posao. Ne želim da komentarišem njegove profesionalne sposobnosti, ali je žalosno da on mene, koji sam za tri godine pokazao na poslu koliko

znam i umijem, na početku karijere sputava na ovaj način, i to samo i isključivo zbog nacionalnih i vjerskih opredjeljenja“, tvrdi Radević.

Radević, takođe, dodaje da se na ovaj, kako kaže, posljednji korak, odlučio nakon što su ranija pisma direktoru Uprave za nekretnine i sve njegove žalbe nižim instancama naišle na „čutanje administracije“.

Načelnik beranskog katastra Velibor Marjanović tvrdi, sa druge strane, da uopšte ne zna koje je nacionalnosti i etičkog porijekla Igor Radević.

„Ne znam i ne interesuje me. Ja na poslu nikoga ne omalovažavam, pa ni njega. Vodim računa o svom ponašanju prema saradnicima. Te optužbe kod mene izazivaju samo prezir“, odgovara Marjanović.

On dodaje da kancelarija načelnika Područne jedinice, Uprave za nekretnine, predstavlja državnu imovinu, i da u njoj mogu da stoje samo obilježja i simboli koji su zakonom propisani, te da, uz svo uvažavanje istorijskih činjenica, zastavici Knjaževine Crne Gore, nije mjesto u kancelariji državnog organa.

„Rješenja koja potpisujem su pisana i latiničnim i ćiriličnim pismom. O tome postoje dokazi u predmetima. Rješenja na koja se poziva I. Radević, i koja sam vratio da se urede, sadržala su dosta grešaka, koje su se odnosile na to da je uvod pisan ćirilicom, dispozitiv latinicom, obrazloženje ćirilicom. Radević nije ovlašćeno službeno lice za vođenje upravnog postupka. Postupak vodi po mom ovlašćenju, a ovlašćeno lice za potpisivanje rješenja u tom slučaju sam ja. Valjda mogu, kao lice koje odgovara za zakonitost rješenja, da odbijem da ga potpišem i tražim da se ispravi“, navodi Marjanović.

On kaže i da je Komisija za izlaganje, čiji je predsjednik bio Igor Radević, prestala sa radom krajem oktobra 2017. godine, a da je na njegov zahtjev sa njim potpisan Ugovor o djelu, na vremenski period od dva mjeseca (01.11-31.12.2017. god).

„Krajem decembra 2017.god. obratio sam se zahtjevom direktoru Uprave da se imenovanom ne produžava Ugovor o djelu. Na kolegijumu, koji je održan dana 09. 01. 2018.godine, saopštio sam Radeviću da mu je Ugovor o djelu istekao 31. 12. 2017.god, da nema potrebe za njegovim angažovanjem, te da od sutra ne dolazi na posao. Iz navedenog se može utvrditi da su tvrdnje Igora Radevića proizvodljne i netačne i odbacujem ih sa gnušanjem“, kaže načelnik Marjanović.

Radević tvrdi da niko zdrave pameti ne bi mogao da povjeruje u priču o navodnom miješanju ćirilice i latinice u jednom, a ne u pet rješenja.

„Ja sam napisao preko dvije hiljade rješenja. Od toga oko hiljadu i devedest latiničnim pismom. Da li neko može povjerovati da sam u jednom, a ne u pet rješenja koja sam dao Marjanoviću, mogao pomiješati pisma. Smiješan je njegov izgovor. To ćemo, uostalom, dokazivati u tužilaštvu sa svjedocima. I nije tačno da samo on potpisuje rješenja, već sam i ja potpisnik kao obrađivač. Valjda ja ne bih dozvolio sebi takvu nepismenost i blamažu“, kaže otpušteni pravnik.

On tvrdi da ga je načelnik iz neznanja čak navodio da radi nezakonito, što je on odbijao.

„Odakle njemu pravo da me kao komesar poziva u kancelariju i da me isleđuje. Mene u krajnjem zastava ne interesuje, jer sam je tu zatekao. On je mene isleđivao samo na bazi ličnog antagonizma i nacionalne i vjerske natrpeljivosti“, tvrdi Radević.

Da stvari budu apsurdnije, Radeviću su, nakon što je dobio otkaz, odnosno što mu nije produžen Ugovor o djelu, neposredno pred odlazak ovog teksta u štampu, stigle kako kaže, najbolje moguće karakteristike od direktora Uprave za nekretnine Dragana Kovačevića. Kome se ranije obraćao sa prigovorima o šikaniranju i koji je do sada ćutao.

„Toliko o mojoj nepismenosti i neznanju“, zaključuje.

Tufik SOFTIĆ

Kolašinski proizvođači krompira tvrde da Crne Gora nema potrebu da uvozi tu vrstu povrća, iako je to praksa godinama. Ratari u toj opštini, iako su do sada, u sopstvenoj režiji uspijevali da prodaju proizvedeni krompir, razočarani su i odnosom države i Opštine prema poljoprivrednicima. U Trebaljevu, selu poznatom po kvalitetnom krompiru, dovijaju se na razne načine da obezbijede sigurne kupce, a ono što proizvedu prodaju, uglavnom, na štandovima pored magistralnog puta. Trebaljevski kromir je, tvrde, brend, pa viškova nema, ne baca se, ali bi ostali proizvođači u Crnoj Gori zbog neadekvatnog odnosa nadležnih mogli imati problema.

„U ovom selu smo samoorganizovani i kvalitetom proizvoda smo osvojili tržište, pa nemamo štetu. Ide nam na ruku što je ovaj kraj idealan za proizvodnju kromira i još nekoliko vrsta povrća. Srećna okolnost je to što imamo prostor za skladištenje, ali i blizu nam je magistrala. Da još više proizvodimo, prodali bismo sve. Drugi, kako čujemo, nažalost nijesu u istoj situaciji. Baz obzira što nama sada nije loše, to jest možemo da živimo od ovog što radimo, stanje u oblasti proizvodnje i prodaje krompira bi trebalo trajno i kvalitetno reulisati. Trenutno je situacija daleko od zadovoljavajuće“, tvrde u tom selu.

Država malo, Opština ni toliko- tako ratar i stočar **Pero Novaković** opisuju podršku poljoprivrednicima. On kaže da su ratari mnogo čime ugroženi, a, između ostalog nije ni siguran da se kontrola kvaliteta krompira u Crnoj Gori sprovodi kako bi trebalo.

„Neću reći ništa novo tvrdnjom da su poljoprivrednici u lošoj poziciji, za kolašinske se, naročito, odvaja malo novca. Odnos Opštine je ravan nuli. Proizvodnja kromira je uvozom destimulisana, jer uvozimo, npr. holandski. Zbog toga su ratari iz Crne Gore više puta zajednički slali apele da se takvo stanje promijeni i da im se obezbijedi da prodaju ono što proizvedu. To jest, da im ne devastiraju rad niskim cijenama i uvozom“, kaže Novaković.

Na četiri hektara zasađenih

kromirom na njegovom imanju prošle godine je rodilo oko 40 tona. Novakovićima nije to jedina djelatnost imaju i farmu svinja i krava i svu nepohodnu mehanizaciju za obrađivanje, za kolašinske prilike, velikog imanja.

„Ja sam zadovoljan prodajom krompira, imam prodajni prostor pored magistrale i kod mene najviše kupuju ljudi iz Srbije. Imam i stalne mušterije iz nekih srbijanskih gradova, koji svake godine po nekoliko puta dođu i kupuju na stotine kilograma. Tako je i kod drugih koji u Kolašinu proizvode to povrće. Kvalitet je presudan i naša snalažljivost da obezbijedimo kupce. To je odličan pokazatelj da nam uvoz ne treba. Takođe, to je alarm i da nadležni ozbiljnije razmisle o svojim potezima u ovoj oblasti. Imamo odlične preduslove za proizvodnju kvalitetnog proizvoda i kad je riječ o evropskim standardima“.

Mnogo je manipulacija na tržištu krompira, tvrdi Novaković. Ima, objašnjava, mnogo zloupotreba i kada je riječ o proizvodnji sjemenskog krompira. Ono što ne valja za sjeme proizvođači daju supermarketima ili prodaju na druge načine po niskim cijenama. Na njivama porodice Novaković sadi se nekoliko sorti *rudolf*, *agril* i *kenebek*... Sjeme sorte *mičigen*, nakon što su ga radnici nepažnjom uništili nije mogao da nabavi u našoj državi.

„Sve probleme, vjerovatno bi

Proizvodnja kromira je uvozom destimulisana. Zbog toga su ratari iz Crne Gore više puta zajednički slali apele da se takvo stanje promijeni i da im se obezbijedi da prodaju ono što proizvedu. To jest, da im ne devastiraju rad niskim cijenama i uvozom“, kaže ratar **Pero Novaković**

ZAŠTO CRNA GORA UVOZI KROMPIR

Domaći proizvodi pored magistrale, strani u supermakretima

Crnogorski poljoprivrednici godinama upozoravaju da im odnos države i akuelna politika uvoza onemogućavaju da ostanu konkurentni na tržištu. Tvrde da ne bi bio problem kada bi veliki trgovinski lanci kupovali domaći krompir, a tek onda, ako nedostaju određene količine, uvozili

proizvođači prevazišli da imaju pravu podršku. Kada se pogleda koliko se za poljoprivredu opredjeljuje, onda je jasno u kakvom sam položaju. Ja sam, recimo, za samo jednu od pomoćnih prostorija potrošio oko 12.000 eura, a manje od toga je izdvajanje iz budžeta za sve proizvođače u Kolašinu. To je porazno”.

Crnogorski poljoprivrednici godinama upozoravaju da im odnos

države i akuelna politika uvoza onemogućaju da ostanu konkurentni na tržištu. Tvrde da ne bi bio problem kada bi veliki trgovinski lanci kupovali domaći krompir, a tek onda, ako nedostaju određene količine, uvozili. Sada je, kažu, situacija krajnje čudna.

Tako misle i kolašinski proizvođači i naglašavaju kako nijesu sigurni da se obavlja adekvatna kontrola uvezenog

proizvoda.

„Stalno se potencira da je proizvodnja krompira unosan posao, ali činjenice govore drugačije. S obzirom na odnos države vrlo je moguće da će sve masovnije ratari odustajati od proizvodnje te kulture. To bi bila velika šteta, ali ne može se ni od koga očekivati da uzalud radi. Trebaljevo je izuzetak što se tiče uspješnog plasmana na tržište, ali bi trebalo da svi ostali uz pomoć nadležnih obezbijede takve uslove. Nije to samo problem Crne Gore, prema vijestima iz regiona, svi istu muku muče. Isto je i u Srbiji i Bosni i Hercegovini (BiH) i tamošnje proizvođače uništava uvoz i niske cijene”, kažu kolašinski ratari.

Država je, objašnjavaju oni, najpozvanija da zaštiti domaćeg proizvođača. Nadležni bi, smatraju, trebalo i da na neki način obaveže velike trgovniske lance da otkupljuju domaći krompir. Da bi se to postiglo, neophodan je i zajednički nastup ratara iz cijele Crne Gore. Da je sreće, kažu, trebalo bi i rangirati krompir po kvalitetu. Navodno, nije rijetka situacija da se organski proizvedeno povrće prodaje po cijeni onog koje nije ni približno tog kvaliteta.

Ratari su u pravu kad kažu da su im problemi zajednički sa kolegama iz regiona. Prema podacima od prošle godine, proizvodnja krompira prepolovljena. Kako su pisali mediji nekontrolisani uvoz prijeti da uništi i preostale uzgajivače tog povrća. Krompir iz inostranstva navodno, preplavio je Srbiju. Takođe, i u toj državi veliki trgovinski lanci se opredjeljuju, upravo, za uvezano povrće. Prema podacima Privredne komore Srbije, najveće količine krompira su 2016. godine uvezene iz Holandije i Belgije. Republička fitosanitarna inspekcija Republike Srpske, prošle godine, zabranila je uvoz i naložila povrat pošiljaocu šest pošiljki od oko 77 tona porijeklom iz Danske, Luksemburga, Holandije i Njemačke, jer je utvrđeno prisustvo regulisanog štetnog organizma *fusarium sp.*

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Kakve prevare kriju ugovori sa Hesalightom

Javna izvršiteljka **Jasmina Bajović** izdala je nalog Opštini Herceg Novi za isplatu 500 hiljada eura i to preko dvije mjenice koje je aktivirala na zahtjev kompanije Novalume. Riječ je o firmi navodnoj pravnoj nasljednici bankrotirane firme *Hesalight*, izvođača 2,7 miliona eura vrijedne led rasvjete u Herceg Novom. Čelnici Opštine Herceg Novi su odmah reagovali nazivajući ovaj potez „pravnim galimatijom“, jer se aktiviraju mjenice, kako bi se platio nezavršen posao.

„Opštini prijeti obaveza da plati posao za koji se osnovano sumnja da je koruptivni, a koji je dogovorila grupica ljudi iz prethodnog saziva vlasti“, poručili su u otvorenom pismu predsjednici hercegnovske Opštine **Stevan Katić** i Skupštine **Miloš Bigović**. Oni su naveli da je sve sumnjivo u ovom poslu od tendera koji je namješten pa do Ugovora u kojem su kontradiktorne stavke, i istakli da je cijela situacija nacrtana šema da se izvuče novac iz Budžeta Opštine Herceg-Novu.

„Ugovor sa firmom *Hesalight* je primjer klasičnog korupcionarskog ugovora“, kazao je Bigović na konferenciji za novinare koju su po hitnom postupku sazvali čelnici

Opštini prijeti obaveza da plati posao za koji se osnovano sumnja da je koruptivan, a koji je dogovorila grupica ljudi iz prethodnog saziva vlasti – poručili su u otvorenom pismu čelnici hercegnovske Opštine

• TVRDE DA KONTRADIKTORNE STAVKE U UGOVORU PREDSTAVLJAJU ŠEMU DA BI SE IZVUKAO NOVAC IZ BUDŽETA OPŠTINE: Predsjednici hercegnovske opštine Stevan Katić i Skupštine Miloš Bigović

opštine Herceg Novi. Tom prilikom je predsjednik Opštine Stevan Katić odmah potpisao i prosljedio prigovor Privrednom sudu na rješenje o izvršenju i najavio da će procesuirati sve odgovorne koji su napravili štetan posao za Opštinu.

Javna izvršiteljka je za *Monitor* kazala da ona samo radi svoj posao i da na osnovu mjenice sprovodi zakonsku normu na osnovu Zakona o izvršenju i obezbjeđenju

„To je član 25 Zakona“, kazala je Bajović za naš list napominjući da ugovor nije predmet njenog izvršenja te da je isti obezbijeđen

mjenicama.

Međutim Privredni sud je prihvatio zahtjev Opštine Herceg Novi za odlaganje izvršenja naplate 500 hiljada eura, odnosno dvije mjenice za led rasvjetu. Kako je rekao glavni administrator Opštine Herceg Novi **Nenad Đorđević**, odlaganje se odnosi samo na period dok Vijeće Privrednog suda ne odluči o osnovanosti prigovora Opštine protiv rješenja javnog izvršitelja.

Ukoliko Vijeće odbije prigovor Opštine, biće nastavljena prinudna naplata za ove dvije mjenice, a moguće i svih 11 čija je

vrijednost je 2,7 miliona eura, a koje je kako podsjećaju iz sadašnje lokalne uprave, potpisala bivša predsjednica Opštine **Nataša Aćimović**.

„Da ne bude zabune i prostora za zlonamjerna tumačenja, Opština Herceg Novi ne bježi od plaćanja urađenog i završenog posla. Ali u ovom konkretnom slučaju posao nije urađen niti je završen”, naveli su u svom obraćanju Katić i Bigović.

Đorđević je objasnio da je Direkcija za imovinu Opštine analizirala sve predmete povodom određivanja prinudne naplate za led rasvjetu i da na osnovu svih pokazatelja, a i procesuiranim prigovorom, osporava pravo novoj firmi *Novalume* za pravnom sukcesijom firme *Hesalight* sa kojom su potpisane mjenice i Ugovor.

„Prenos prava na treće lice, o prodaji tih prava, je zabranjeno. Druga firma koja se javlja, *Hesalight MNE* iz Podgorice takođe pretenduje na položaj ugovorene strane, ali nije pokretala slične postupke”, istakao je Đorđević.

Monitor je već pisao o ogromnom

broju nedoumica u cijelom projektu LED rasvjete u Herceg Novom, čija je tenderska vrijednost bila 2 miliona i 690 hiljada eura, a predmet se od proljeća ove godine nalazi kod držvanog tužioca. Ugovor je Opština Herceg Novi sa ponuđačem *Hesalight A/S* iz Danske zaključila 17. novembra 2015. godine. Po ugovoru koji je dostupan i na sajtu Opštine jasno je definisano da se projekat LED rasvjete plaća tek nakon izvršene primopredaje i testnog perioda i da se plaća u deset jednakih godišnjih rata i to je ujedno i period na koji je izvođač dao garantni rok za rasvjetu.

Monitor je ranije stupio u kontakt sa advokatskom kancelarijom koja je ovdašnji zastupnik firme *Novalume* i postavio pitanja šta će ta firma kao pravni nasljednik preduzeti, te da li je bilo nekih plaćanja između firme i Opštine Herceg Novi, na šta nam je vrlo ljubazno odgovoremo sa: No comment. Jedini konkretniji odgovori

su bili:

„Not true“ (nije istina) na pitanje da li je tačno da je *Hesalight* zbog bankrota odustala od projekta i da li će, ako je to tačno, i *Novalume* odustati;

i „Yes“ (da) na pitanje da li *Novalume* ima kapaciteta i sposobnosti i volje da dovrši sve što je predviđeno ugovorom između Opštine i *Hesalighta* koji je nasljedila.

Inače za firmu *Hesalight*, sudeći po onome što se može naći na internetu, vezuju se ogromne malverzacije. Firma je kako se navodi nastala u Danskoj 2008. godine sa idejom da proizvodi štedljivu LED rasvjetu visokog kvaliteta. Ugledni danski poslovni časopis *Borsen.dk* sporadično je izvještavao o uspjesima firme, međutim u martu 2016. godine situacija je postala interesantna kada je poreska uprava vratila sporni finansijski izveštaj iz 2014. godine u kojem su

otkrivene nepravilnosti. Vrhunac je dostignut kada je *Hesalight* pod pritiscima investitora otjerana u stečaj. Po pisanjima danskih novinskih i internet portala, većina velikih ugovora je bila fiktivna a sitni projekti su predstavljani kao milionski. Najpoznatija je situacija u projektu sa poznatim lancem kafeterija Starbucks sa kojim je odrađen probni posao u vrijednosti od 750.000 eura u Švajcarskoj. Međutim *Hesini* ekonomski eksperti su cijeli posao naduvali na nevjerovatnih 18 miliona eura. Na kraju su se oglasili odgovorni ljudi projekta Starbucks i demantovali sve tvrdnje *Hesalighta* i otkrili o kojim iznosima se zapravo radi.

Prema navodima koji se mogu pronaći na internetu, Danska policija je otkrila da je vlasniku i direktoru *Hese Larsu Norholtu* ovo već četvrta firma koju je poveo u stečaj.

Nebojša MANDIĆ

Javna izvršiteljka **Jasmina Bajović** za *Monitor* kaže da ona samo radi svoj posao i da na osnovu mjenice sprovodi zakonsku normu na osnovu Zakona o izvršenju i obezbjeđenju „To je član 25 Zakona“, kaže Bajović napominjući da ugovor nije predmet njenog izvršenja te da je obezbijeđen mjenicama

DEMIJURG MOĆI CRTA METE NOVINARIMA

MONITOR: *Potpredsjednik NUNS-a i glavni i odgovorni urednik Bete Dragan Janjić izložen je ovih dana napadima na društvenim mrežama čime mu je ugrožena bezbjednost. Da li je reagovao neko iz vlasti da ga zaštiti?*

RAKOVIĆ: Vlast je na hajku protiv kolege Janjića do danas reagovala ćutanjem. To je ustaljen način da se ignorišu napadi na novinare i medije koji ne rade po diktatu ili očekivanjima vladajuće nomenklature Aleksandra Vučića. I obrnuto, najviši državni funkcioneri javno reaguju samo kada su mete napada novinari *Pinka* ili drugog medija bliskog vlasti. Pri tome se takvi napadi, ma koliko bili za osudu, maksimalno glorifikuju. Aktuelni režim je definitivno podelio medije i novinare na dve suprotstavljene

Kao u vrijeme Slobodana Miloševića: „naši“ i „njihovi“, „izdajnici“ i „patriote“, „strani plaćenici“ i „domaći rodoljubi“ su odrednice koje se ponovo u Srbiji koriste u javnom diskursu, posebno na društvenim mrežama putem kojih se vode orkestrirane kampanje, kao što je i ova protiv Dragana Janjića

strane, kao 90-ih u vreme vladavine Slobodana Miloševića. „Naši“ i „njihovi“, „izdajnici“ i „patriote“, „strani plaćenici“ i „domaći rodoljubi“... odrednice su koje se ponovo koriste u javnom diskursu, posebno na društvenim mrežama putem kojih se vode orkestrirane kampanje, kao što je i ova protiv Dragana Janjića.

MONITOR: A iz opozicije?

RAKOVIĆ: Reagovale su zajedničkim saopštenjem opozicione stranke Pokret slobodnih građana, Narodna stranka, Levica Srbije, Pokret za preokret i kandidat za gradonačelnika Dragan Đilas. U saopštenju su ocenili da je „politika mržnje, koju promoviše i sprovodi aktuelni režim, potpuno izmakla kontroli“.

Lider Demokratske stranke Dragan

Šutanovac izrazio je zabrinutost zbog pretnji Draganu Janjiću i Slaviši Lekiću, opoziciji i svim ljudima koji se ne boje da javno iskažu stav. Ocenio je i da „Vučić nastavlja da ljudima crta mete i to samo nekoliko dana nakon ubistva čoveka od koga su na isti način pravili metu”.

Reagovao je i opozicioni pokret *Dosta je bilo* osuđivši pretnje Janjiću i atmosferu verbalnog nasilja za koju najodgovornijim smatraju Aleksandra Vučića.

Reagovala je i građanska Inicijativa Ne da(vi)mo Beograd, ukazujući da su toj organizaciji i Janjiću pretnje upućene sa istih stranica na društvenim mrežama koje šire govor mržnje prema kritičarima vlasti. Inače, Inicijativa je Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal nedavno podnela prijave protiv 17 osoba.

MONITOR: *NUNS je saopštio da je za taj slučaj „saodgovoran” i Aleksandar Vučić.*

RAKOVIĆ: NUNS je saopštio ono što je bilo evidentno. Predsednik Republike je lično saodgovoran za napade na kolegu Janjića zato što je na pres konferenciji povodom ubistva Olivera Ivanovića prozvao, između ostalih, i Dragana Janjića zbog njegovog komentara na Twitteru da je ubistvo Ivanovića politički motivisano. Usledila je šizofrena kampanja na društvenim mrežama, redale su se najprimitivnije psovke i uvrede, poruke o proterivanju iz Srbije, ali i direktne pretnje smrću Janjiću.

Uveren sam da najveći broj tih anonimnih „patriota” ne zna ni sadržaj Janjićevog komentara, a kamoli nešto o njegovoj profesionalnoj novinarskoj karijeri. Učesnicima u takvim kampanjama mržnje i nije zadatak da razmišljaju već samo da izvršavaju naloge, i to ne besplatno.

MONITOR: *Jesu li u pravu oni koji tvrde da je Vučić govor mržnje institucionalizovao kao odnos prema svima koji nisu dio režima?*

RAKOVIĆ: Institucionalizacija govora mržnje očigledna je u svim najvažnijim oblastima i institucijama društva i države – od parlamenta, kako nacionalnog tako i lokalnih, preko medija, sve do kadrovanja i zapošljavanja.

U Narodnoj skupštini kultura dijaloga nikada nije bila posebno negovana, ali poslednjih godina poslanička retorika zaslužuje potpuno ignorisanje pristojnog građanina. Uobičajena protokolarna sentenca „uvaženi narodni poslanici” zvuči krajnje cinično i besmisleno kada odmah posle nje uslede salve uvreda, psovki i prostakluka koji se veoma retko mogu čuti i u najobičnijoj balkanskoj krčmi.

O medijima sam već nešto rekao, a dodao bih da razmera propagandističkog slugeranstva pojedinih medija prevazilazi i nivo dostignut 90-ih. Hajke i progoni nestomišljenika i kritičara aktuelne vlasti postaju dominantna odrednica u(ne)ređivačke politike *Pinka*, *Informera*, *Srpskog telegrafa*, *Studija*

B... Trovanje uma je odavno na delu, a o posledicama po zdravlje duha ovdašnje javnosti bojim se i da nagađam.

MONITOR: *Kako je uspelo predsedniku Vučiću da postane kreator ambijenta u kome je utjerivanje straha u kosti novinarima podrazumijevajuća aktivnost?*

RAKOVIĆ: Nadam se da nisu svi zaboravili Vučićevu političku karijeru iz 90-ih kada mu je crveno-crna koalicija (SPS & SRS) u atmosferi strahovlade poverila resor ministra informisanja. I s kakvom revnošću je cenzurisao medijski prostor. Ne mislite valjda da je iskusniji političar Vučić, promenivši stranku i neka strateška politička opredeljenja, zaboravio kako se kreira ambijent u kome je on sve – šef države i izvršne vlasti, demijurg sveopšte moći.

MONITOR: *Kako komentarišete izjavu funkcionera SNS-a Nebojše Stefanovića da dio opozicije i medija praktično crta „metu na čelu” predsedniku Vučiću, pokušavajući da ga okrive za ubistvo Olivera Ivanovića?*

RAKOVIĆ: Nije mi poznato da je ijedan medij ili političar optužio Vučića da je neposredni nalogodavac tog ubistva, ali mnogi jesu podsetili na prljavu kampanju vođenu protiv Olivera Ivanovića zbog njegove opozicione politike. Vučićevi najbliži saradnici su učestvovali u toj nečasnoj kampanji, proglašavali Ivanovića za neprijatelja Srbije i srpskog naroda. Zar to nije targetiranje čoveka čija je krivica to što nije stao uz Srpsku listu i SNS. Vučiću i njegovim saradnicima zamereno je i što su posle ubistva oplakivali Ivanovića kao najvećeg patriotu i prijatelja. Briga ministra policije za bezbednost predsednika Republike je, naravno, njegova obaveza. Ali Stefanovićev odnos prema Vučiću proizilazi i iz beskrajne, rekao bih sasvim opravdane, zahvalnosti jer je od potpunog anonimusa preko noći stigao na vrh piramide vlasti i moći.

MONITOR: *Stefanović je presudio da Vučić nema pravo ni da se oglasi niti da odgovori na optužbe*

Zastrašivanje po Miloševićevoj recepturi

MONITOR: *Prijetnjama je između ostalih izložen i predsednik NUNS-a Slaviša Lekić. Kako su na prijetnje novinarima reagovali mediji u Srbiji?*

RAKOVIĆ: U skladu sa očekivanjima i uređivačkim politikama. Mediji neskriveno naklonjeni vlasti takve napade najčešće prećute ili ih, još gore, i sami kreiraju optužbama da su Lekić i Janjić politički nastrojeni, da rade za opoziciju ili po diktatu iz inostranstva. Na meti tih prorežimskih medija su i drugi ugledni novinari – Antonela Riha, Draža Petrović, Teofil Pančić, Vukašin Obradović, Nedim Sejdinović, Tamara Skrozja, Dinko Gruhonjić... glumci Sergej i Branislav Trifunović i druge javne ličnosti. Cela ta atmosfera zastrašivanja proizvodi se po recepturi Miloševićeve tehnologije diskreditacije neistomišljenika.

koje se protiv njega plasiraju preko medija.

RAKOVIĆ: To da li je i zašta neko kriv ili odgovoran kada je reč o jednom tako strašnom zločinu kakav je ubistvo Olivera Ivanovića utvrdiće istraga kojoj MUP Srbije na čelu sa ministrom Stefanovićem treba maksimalno da doprinese. Vučić i Stefanović su to javno obećali. Kao i oni, nadam se da će istraga rasvetliti pozadinu likvidacije Ivanovića.

MONITOR: *Koliko je tabloidizacija potisnula profesionalizam u medijima Srbije?*

RAKOVIĆ: U savremenoj teoriji medija poznata je teza o tri „s“ kao formuli za uspeh tabloida – senzacionalizam, seks i sport. Neki teoretičari dodaju i četvrto „s“ – smrt. Tabloidizacija medija je posledica tabloidizacije društva u kojem se iz komercijalnih, ali i političkih interesa i motiva konstantno produciraju spektakli kombinovano sa ekskluzivnim ali i izmišljenim informacijama. Ta-

bloidni profiteri svoj posao pravdaju udovoljavanjem želja, potreba i zahteva publike, što je notorna izmišljotina i zamena teze.

Tabloidne televizije, štampa i portali u Srbiji i regionu svakako ne služe javnom interesu već interesu svojih vlasnika i njihovih političkih pokrovitelja i saveznika. U beskompromisnoj trci za što većom gledanošću i tiražima podilazi se najnižim porivima i (ne)ukusima protivno elementarnim etičkim i

Pravosuđe u službi vlasti

MONITOR: *Kako teku istrage povodom nedavnih napada na novinare u Beogradu i o ubistvu Slavka Ćuruvije?*

RAKOVIĆ: O beskonačno dugoj istrazi i procesuiranju ubistva Ćuruvije može se napisati cela biblioteka, a bojim se da smo daleko od poslednje knjige.

Što se tiče skorijih napada na novinare, tu se ne može reći mnogo toga osim da istrage najčešće ne daju rezultate. Indikativan je slučaj napada na novinare na dan inauguracije predsednika Republike 31. maja 2017. Osnovno tužilaštvo u Beogradu odbacilo je krivičnu prijavu novinara protiv huligana koji su naočigled hiljada građana izveštače pojedinih medija maltretirali i izgurili sa platoa ispred Narodne skupštine i tako onemogućili da rade svoj posao. Tužilaštvo je zaključilo da ne postoje osnovi sumnje da je bilo koje lice izvršilo krivična dela „ugrožavanje sigurnosti“ ili „nasilničko ponašanje“, niti bilo koje drugo krivično delo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, pa je naložilo policiji da pokrene prekršajne postupke. Pri tome gotovo komično zvuči obrazloženje da su nasilnici protiv kojih je podneta prijava zapravo pristojni građani koji su novinare zapravo uklonili da bih ih zaštitili od mogućeg nasilja.

Nezavisno udruženje novinara Srbije i Nezavisno društvo novinara Vojvodine su takvu odluku tužilaštva okarakterisali kao sramnu i ocenili da ona „predstavlja još jedan dokaz da pravosudni sistem u Srbiji ne radi u skladu sa pravom i pravdom već isključivo interesima vlasti i vladajućih stranaka“.

profesionalnim načelima. Srećom, ozbiljno, odgovorno profesionalno novinarstvo u Srbiji nije umrlo, mada mu ponestaje kiseonika.

MONITOR: *Zašto na to što se dešava na medijskoj sceni rijetko reaguju intelektualci?*

RAKOVIĆ: Ne čute svi mada je pitanje na mestu. Posebno je žalosno čutanje univerziteta, naučne, kulturne i umetničke zajednice. Čutalo se i prvih godina Miloševićeve diktature, a onda su progovorili i oni od kojih se to baš i nije očekivalo. Žalosno je što su danas od kritičara režima glasniji nekadašnji Miloševići saigrači koji ponovo dobijaju uticajne i dobro plaćene funkcije. I kao da je sva njihova krivica iščilila 11. marta 2006. u Ševeningenu, zajedno sa životom njihovog gospodara.

MONITOR: *Ko se i kako može suprotstaviti takvom i tolikom pritisku na objektivno, kritičko novinarstvo?*

RAKOVIĆ: Ljudi s kičmom, hrabri, uporni i dosledni profesionalci u novinarstvu i društvu uopšte. Zajedno!

Veseljko KOPRIVICA

POCIJEPA NO DRUŠTVO

Piše: **Boban BATRIĆEVIĆ**

Posljednijih godina slika crnogorskog društva i iznutra i izvan izgleda podijeljeno. U obilju tekstova, analiza, komentara, govora o pocijepanosti društva stvorila su se tri dominantna narativa. Jedan je procnogorski (koji je većim dijelom na liniji akutelne vlasti) koji za podijeljenost uglavnom krivi SPC i partije i institucije bliske njoj. Drugi je prosrpski koji naglašava podijeljenost „pravoslavlja“ optužujući Crnogorce da su razbili i pokidali veze sa svojim srpskim korijenima. Treći narativ koji zastupa „građanska opozicija“, jedan dio NVO sektora i medija, za podijeljenost uglavnom krivi vlast. Pošto ova „treća“ opcija sebi namiče oreol najkvalitetnije alternative valjalo bi se osvrnuti na njihove argumente i njihov narativ.

Podijeljenost Crne Gore oni situiraju u 1989. godinu i dolazak ove vlasti. Ipak, istorija je drugačija. Zapravo, ovo društvo ima veoma bogatu istoriju podijeljenosti. Prije 1989. godine dijelili smo se na savjesne građane i diverzante, na radnike i neradnike, 1948. godine na one za Tita i Staljina, u Drugome svjetskome ratu na partizane i četnike, prije toga na bjelaše i zelenaše, prije njih na one za Nikolu i protiv Nikole, na klubaše i pravaše.

Ako zađemo dublje izviru samo podjele: podjele na plemena, podjele na hrišćane, muslimane i katolike, na guvernadure i vladike, na proaustijske, proosmanske, prorúske i promletačke struje, pa sve tako do Đurđa i Skenderbega Crnojevića. Po ovakvim istorijskim podjelama Crna Gora nije unikat, ovo je istorijska datost svake zemlje, s tim što su velike nacije uspjele da pronađu modalitete da od svih tih podijeljenosti naprave nacionalni identitet. Mi nijesmo, i siguran sam da u narednih nekoliko decenija nećemo. Jedan od pogrešnih puteva leži upravo u zamagljivanju svih ovih istorijskih konstanti podjela i demagoškom isticanju da su podjele u Crnoj Gori stigle 1989. godine. Mnogi gube iz vida da je od tada do danas proteklo 29 godina i da je već stasalo preko petnaest generacija starijih od četrnaest

godina. Ta okosnica Crne Gore u bliskoj budućnosti nažalost još nije ošetila što znači živjeti u državi koja je smijenila vlast. Pošto se uglavnom radi o mlađim ljudima koji će nositi Crnu Goru, veoma je bitno upućivati ih na kompleksnost unutar društvenih odnosa u Crnoj Gori i njihovu genezu. Fiksacija na aktuelnu vlast ima izuzetnu nus pojavu – izjednačavaju se Crna Gora i DPS. I onda crnogorska prošlost postaje „milogorska“, crnogorski građani „Montenegrini“, ljudi koji misle izvan tih šema postaju „dvorski intelektualci“. A DPS nije Crna Gora, niti je DPS okulus kroz koji treba posmatrati našu prošlost.

Ukoliko to dozvolimo, zajahaće nas demagogija. Neznalice i niski profesionalni standardi preko noći mogu postati bitni faktori, samo zahvaljujući tome što su „protiv vlasti“. Naše društvo je u toku svojeg trajanja u posljednjih nekoliko vjekova prošlo različite faze i zato je ova podijeljenost ovđe toliko ukorijenjena. Ona je i mentalitetski žig, plod je geografije i klime više no ijedne nacionalne ili političke stratifikacije. Ali kad već imamo državu, red je u njoj napraviti komotan ambijent za sve. Lično ga ne vidim u forsiranju tobožnjeg „građanskog“ koje isključuje svaki vid debate o nacionalnom. Pa i komunisti kojima je internacionalizam bio *raison d'être* posvećivali su veliku pažnju nacionalnom pitanju.

Nije zdravo preskakati goruće teme iz „podruma“ i „potkrovlja“ društvenih prepirki i govoriti kako kad pođe ova vlast neće biti podjela. Ne može se kleti u pobjede bez podjela, a onda u propagandi forsirati staljinistička matrica „na ljude i kriminalce“, „Miloša i Amru“, „poštene i lopove“. Još se Hana Arent davno zapitala: „Ima li, demagoški govoreći, boljeg načina da se izbjegne diskusija nego da se neki argument potpuno istrigne iz sadašnjice i da se kaže da će budućnost otkriti njegovu ispravnost?“

A diskusija o podjelama ukorijenjena je ovđe od nastanka onoga što zovemo Crna Gora.

Po istorijskim podjelama Crna Gora nije unikat, ovo je istorijska datost svake zemlje, s tim što su velike nacije uspjele da pronađu modalitete da od svih tih podijeljenosti naprave nacionalni identitet. Mi nijesmo, i siguran sam da u narednih nekoliko decenija nećemo

Putevi nade i neizvjesnosti

• OČEKUJE SE SPREMNOST NA KOMPROMISE:
Aleksis Cipras i Zoran Zajev

U starom sporu Skoplja i Atine oko imena mogu se čuti i optimistički tonovi. „Imam velike nade da se ovaj proces kreće u pozitivnom smjeru“, izjavio je američki advokat i diplomat Metju Nimic, po završetku razgovora sa pregovaračima Makedonije i Grčke

Jednom u budućnosti će se možda pokazati da su ovo bili dani ključni za početak rješavanja evroatlantske budućnosti Makedonije. Normalizacija odnosa sa susjednim državama i prilika u vlastitoj, uslov je da nekadašnja najjužnija republika bivše Jugoslavije bude primljena u članstvo Evropske unije (EU) i Ugovora o sjevernoatlantskoj organizaciji (NATO).

„Zemlje članice su impresionirane vašom posvećenošću i entuzijazmom za ulazak u Alijansu, a NATO želi da uspijete“, rekao je prilikom prošlonedjeljne posjete Skoplju generalni sekretar Sjevernoatlantskog

pakta **Jens Stoltenberg**.

Prošle nedjelje je u makedonskom Saboru izglasana ratifikacija ugovora o dobrosusjedskim odnosima za Bugarskom. Riječ je o dogovoru država oko jezika. Prema kompromisnoj formulaciji, obje države će priznati jezike, makedonski i bugarski, u saglasnosti sa Ustavima obje države. Ova formulacija obezbjeđuje Skoplju veću podršku Vašingtona i Brisela i, prije svega, Sofije na putu Makedonije ka EU.

Bugarska u prvoj polovini 2018. godine predsjedava EU, a i u tome je evropska integracija Zapadnog Balkana i Makedonije jedan od glavnih prioriteta zvanične Sofije. „Bugarska

podržava evropsku perspektivu i napore vlade premijera **Zorana Zajeva**“, poručio je ambasador te zemlje u Skoplju **Ivan Velikov Petkov**.

Ranije je Bugarska pravoslavna crkva (BPC) saopštila da će pomoći Makedonskoj pravoslavnoj crkvi (MPC) da stekne kanonski status. U saopštenju sinoda BPC, s kraja novembra, je navedeno da bugarska patrijaršija „svjesna svoje svete dužnosti, preduzima sve neophodne korake da sarađuje i pomogne MPC da kod pomjesnih pravoslavnih crkava uspostavi kanonski status“.

MPC je do 1967. godine bila autonomna crkva u sastavu Srpske

pravoslavne crkve, da bi tada donijela odluku o autokefalnosti, koju nije priznala nijedna kanonska pravoslavna crkva. Novinska agencija *Rojters* je ocijenila da odluka BPC predstavlja korak ka priznanju MPC, što odražava ukupno otopljavanje odnosa između vlasti u Sofiji i Skoplju.

Prošle nedjelje je Sabor Makedonije usvojio zakon po kojem je albanski jezik u službeno upotrebi na čitavoj teritoriji te države. Ovim je ispunjen glavni uslov partija etničkih Albanaca za formiranje vlade koju vodi premijer Zoran Zaev. Za Zakon je glasalo 69, od 120 poslanika, a taj čin su bojkotovali poslanici glavne opozicije, do skoro vladajuće VMRO-DPMNE.

Predsjednik Makedonije **Đorđe Ivanov**, koji je na tu funkciju izabran u vrijeme jednadecenijske vladavine VMRO-DPMNE nije potpisao uredbu o zakonu o upotrebi jezika.

On je naveo da je zakon usvojen bez javne rasprave, bez učešća akademске i stručne javnosti i bez opozicije. Ukoliko Zakon u trećem čitanju u Saboru 29. januara bude izglasan, šef države će morati da ga potpiše.

Najveća prepreka na putu prema EU i NATO Makedonije moglo bi da bude ime te države. Suštinu spora, kako ga vidi zvanična Atina, iznijela je 2008. godine grčka ministarka spoljnih poslova **Dora Bakojan**: „Kada je jugoslovenski maršal Tito promijenio 1944. godine ime južne prtovincije od Vardarska banovina u Socijalistička republika Makedonija, on je to učinio kako bi podstakao nemire u sjevernoj Grčkoj radi zavođenja komunizma u tom području i stekao izlaz na more za svoju državu. Takva politika je, takođe, bila povezana sa građanskim ratom u Grčkoj koji je bio u jeku i odnio preko 100.000 života Grka, izazvao nepojmljiva razaranja i za

čitavu deceniju odložio poslijeratnu obnovu naše zemlje. Ime *Republika Makedonija*, otuda nije za nas Grke fantomski strah. To je vezano za smišljen plan da bude oduzet dio teritorije Grčke koji ima grčki identitet tokom više od tri milenijuma i povezana je sa ogromnim bolom i patnjama grčkog naroda.”

U Skoplju se uvijek govorilo o sjevernim djelovima susjedne države kao o Egejskoj Makedoniji, baš kao i o graničnim djelovima u istočnoj Bugarskoj kao o Pirinskoj Makedoniji. Činjenica je da se značajan broj pripadnika ELAS, partizanskih, prokomunističkih odreda u Sjevernoj Grčkoj sastojao od etničkih Makedonaca iz tih krajeva. Desetine hiljada njih su poslije pobjede rojalističkih snaga u Grčkom građanskom ratu morali da napuste domovinu. Bili su raseljeni po zemljama socijalističkog lagersa u centralnoj Evropi, Rusiji, a značajnim dijelom i u bivšoj Jugoslaviji.

Grčka poslije Drugog svjetskog rata nije u zvaničnoj komunikaciji upotrebljavala termin Socijalistička republika Makedonija. Spor je eskalirao nakon proglašenja nezavisnosti Makedonije u vrijeme raspada bivše Jugoslavije. Grčka je blokirala prijem Makedonije u Ujedinjene nacije i priznanje od strane Evropske zajednice, uprkos pozitivnoj preporuci Badinterove komisije.

Prvobitna pozicija Grčke početkom 1990-ih bila je da riječ „Makedonija” ne treba uključivati u ime susjedne zemlje. **Antonis Samaras** je podnio ostavku i prouzrokovao kolaps vlade **Mitcotakisa** poslije pristupanja Makedonije UN pod nazivom „Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija”.

Grčka i BJRM su 1995. godine u Njujorku potpisale Prelazni sporazum, koji je trebao da vodi normalizaciji bilateralnih odnosa. Poslije sporazuma, Makedonija je uspjela da stekne međunarodno priznanje od 118 zemalja pod svojim ustavnim imenom, kao i da uđe u najvažnije evropske i svjetske institucije. No, spor oko

Usijanje za domaću upotrebu

U svađi oko imena između Makedonije i Grčke jasno je da Skoplje može više da dobije, i da se stoga više žuri, kaže **Hajnc-Jirgen Akst**, ugledni njemački stručnjak za Balkan. Grčka strana međutim može da povrati međunarodnu reputaciju.

Akst ne očekuje da će proces ići brzo. „Nijedna od strana ne želi da izgubi obraz. Pitanje imena dovodi do usijanja iz unutrašnjih razloga – mobilizacije birača – pa se moraju potražiti putevi da se izađe iz te pošasti. To važi za obje strane.”

Po Akstu, makedonska Vlada ima malu prednost: ona, za razliku od Sirize, nije dugo na vlasti. „A stara politička mudrost kaže da je najbolje pristupiti škakljivim pitanjima odmah nakon stupanja na vlast”, zaključio je Akst.

• **HAJNC-JIRGEN AKST**,
UGLEDNI
NJEMAČKI
STRUČNJAK ZA
BALKAN: „Zaevu
se više žuri jer
može više da
dobije”

imena je ostao. Najvidljivije je to bilo u grčkom blokiranju prijema Makedonije u NATO, zbog čega je Alijansa na samitu u Bukureštu 2008. godine poručila Skoplju da poziv za članstvo ostane otvoren, ukoliko sa Atinom bude pronađen kompromis oko imena.

Američki diplomat **Metju Nimic**, kao vođa pregovora, je dobio novu šansu promjenom vlade u Makedoniji. Vlada Zaeva zdušno želi da obezbijedi prijem u NATO na sljedećem samitu Alijanse 2018.

Prošle nedjelje je posrednik Nimic, nakon razgovora sa predstavnicima obje zemlje u Njujorku, izjavio da je pregovaračima dao novi predlog, koji je nova kombinacija njegovih ranijih ideja. Prema spekulacijama medija, Nimic je dostavio predloge u kojima ispred imena Makedonija stoji dodatak Sjeverna, Gornja, Nova, Vardarska ili termin Skoplje, u zagradi iza imena. „Imam velike nade da se ovaj proces kreće u pozitivnom smjeru“, izjavio je Nimic po završetku razgovora sa pregovaračima Makedonije i Grčke, **Vaskom Naumoskim i Ademantiosom Vasilakisom**.

No, više od 100.000 Grka u Solunu okupilo se u nedjelju na protestima protiv upotrebe termina Makedonija u bilo kojem rješenju između Atine i Skoplja. „Postoji samo jedna Makedonija i ona je grčka“, poručili su demonstranti.

Pregovarač u ime makedonije Vasko Naumovski, koji je i ambasador te zemlje u SAD, nije djelio optimizam Nimica. On je izjavio da su Nimicovi predlozi daleko od dostojanstvenog rješenja.

U makedonskoj vladi kažu da je ovo lični stav Naumovskog. Prethodno je saopšteno da je Vlada posvećena rješavanju spora oko imena. „Aktivno se stvaraju uslovi o kretanju procesa prema naprijed, a ishod će zavisiti od spremnosti za kompromis u obje zemlje“, poručeno je iz Skoplja.

Porparol grčke vlade **Dimitris Canakopulos** je poručio: „Razgovaramo o složenom imenu (Makedonije) sa geografskom ili

• DAH OPTIMIZMA: Metju Nimic, posrednik UN u pregovorima Grčke i Makedonije oko imena

vremenskom odrednicom, *erga omnes*“. Canakopulos je ocijenio da je protest u Solunu imao desničarski i ultranacionalistički karakter i da ne izražava stav većine grčkih građana. „Protesti ne mogu da utiču na spoljnu politiku“, zaključio je.

U Skoplju ima ocjena da je situacije između Makedonije i

Grčke u odnosu na problem s imenom bolja nego što je bila, ali obje strane imaju još mnogo toga da razmotre i pregovaraju. „Čini se da su međunarodna zajednica i vlada u Grčkoj, poslije više godina uvidjeli da je došlo vrijeme da se nešto uradi po pitanju tog spora jer su se u međuvremenu promijenile i regionalne i kontinentalne, pa i globalna situacija“, ocijenio je komentator **Sašo Ordanovski**.

Premijeri Grčke i Makedonije, **Aleksis Cipras** i **Zoran Zaev**, sastali su se, dok je ovaj broj *Montora* odlazio u štampu, u Davosu, na marginama Svjetskog ekonomskog foruma, kako

bi razmotrili najnovije predloge posrednika UN Metju Nimica o imenu Makedonije. Premijeri su se saglasili da intenziviraju proces u UN oko rješenja spora o imenu. „Obojica želimo da riješimo naše razlike pragmatizmom i odgovornošću“, kazao je Cipras. „Autoput *Aleksandar Veliki*, koji spaja makedonsko-srpsku sa makedonsko-grčkom granicom, će se preimenovati u autoput *Prijateljstvo*, a naziv će promijeniti i skopski aerodrom *Aleksandar Veliki*“, rekao je Zaev. „Mi nemamo iredentističke aspiracije prema našem susjedu“.

Makedonska vlada je ranije zauzela stav da svako rješenje mora ići na referendum. U Grčkoj, pak, po Ordanovskom to traže oni koji bi da na neki način blokiraju cio dogovor i koji su sa većim nacionalističkim strastima ušli u spor.

Za Radio Slobodna Evropa analitičar predsjednik Instituta za demokratiju i razvoj u Skoplju **Albert Musliu**, je ocijenio da ne treba žuriti sa održavanjem referenduma u narednih šest mjeseci. „Ukoliko je referendum obavezujući i ako ishod bude negativan, onda bi se obje zemlje našle u bezizlaznoj situaciji“.

Milan BOŠKOVIĆ

Portparol grčke Vlade **Dimitris Canakopulos** je poručio: „Razgovaramo o složenom imenu (Makedonije) sa geografskom ili vremenskom odrednicom, *erga omnes*“. Prema spekulacijama medija, u optičaju su predlozi u kojima ispred imena Makedonija stoji dodatak Sjeverna, Gornja, Nova, Vardarska ili termin Skoplje, u zagradi iza imena

SRPSKO – HRVATSKO VRŠLJANJE HERCEGOVINOM

Piše:
Gradimir
GOJER

Nedavno Andrej Plenković, premijer Republike Hrvatske, potom Kolinda Grabar Kitarović, predsjednica te iste države mirno, *ko s poslom*, prošetale Hercegovinom... Ponašali su se *ko svoji na svome*. Šta ima da poštuju diplomatske regule u prijavljivanju posjeta zvaničnom Sarajevu?

Po Hercegovini od vremena uzora im i poglavnika, *blagopočivšeg u gospodinu*, Franje Tuđmana, zvaničnici hrvatske države šeću se kao po svom feudu... To ne govori samo o njihovoj diplomatskoj nepristojnosti, već prije i iznad svega o neskrivenoj želji da se ratni ciljevi Milošević-Tuđmanove *salvete* iz Karađorđeva ostvare u miru i da Hercegovina, odnosno, preciznije njen zapadni dio, bude anektiran od Hrvatske, a sve pod krinkom *želje za skrbništvom* nad ono malo Hrvata što je ostalo živjeti u Bosni i Hercegovini...

Katastrofalno je pri svemu ovom da sve to mirno promatra Predsjedništvo BiH i Vijeće ministara BiH?! Zatvaraju oči pred nediplomatskim otvorenim udarima na suverenitet Bosne i Hercegovine!

Da ne bi zaostali u svojim jednako pohlepnim namjerama za dijelom *zemljice Bosne*, ovovremene srpske velmože s ove i one strane Drine, Vučić i Dodik, najavljuju proljetni pohod na Hercegovinu.

Sjetili se sunarodnjaka Srba što žive u Hercegovini. Došla im na red briga za istočnu Hercegovinu, koja godinama

ekonomski i privredno propada, iz koje se masovno iseljavaju mladi ljudi i čija sela, pa i gradovi, sve više liče na malo veće domove penzionera, starica i staraca sa jedinom perspektivom koja bi se mogla nazvati *groblijanskom*...

Šta će svi ti Plenkovići, Grabar Kitaroviće i Vučići u zemlji Herceg Stjepana Kosače???

Njihove zlokobne računice o cijepanju Bosne i Hercegovine tek povremeno dožive poneku reakciju bosanskohercegovačkih domoljuba iz uistinu slabašne i trom glasove maksimalno razjedinjene takozvane *ljevice*.

A puk bosanski i hercegovački trpi i uporno šuti.

Pripreme za nova vršljanja po Hercegovini nisu nimalo naivna, jer ne treba zatvarati oči pred političkom i sveukupnom, pa i zemljopisnom realnošću u kojoj patrijarh Irinej otvoreno govori o Republici Srpskoj kao *novoj srpskoj državi na Balkanu*, a Milorad Dodik već odavno ne priznaje bosansko-hercegovačku državu od koje uredno prima plaću i prihoduje sve beneficije kao čelnik jednog od dva njena *multietnička* entiteta?!

Oпасно je to dosadašnje, a i ovo za proljeće najavljeno vršljanje Hercegovinom.

Što bi negda, birvaktile Omer-Paša Latas zamjetio: *Bosnica mala, ali svima draga*...

Ne trebaju više Bosni i Hercegovini lažni prijatelji. Dosta je bilo Danajaca koji samo zlo slute i zlo donose!

Zvaničnici Hrvatske po Hercegovini od vremena uzora im, Franje Tuđmana, šeću se kao po svom feudu. Da ne bi zaostali u pohlepnim namjerama za dijelom zemljice Bosne, srpske velmože, s ove i one strane Drine, Vučić i Dodik, najavljuju proljetni pohod na Hercegovinu

Pax Sinica

Branko MILANOVIĆ

U knjizi *Kada Kina zavlada svijetom* Martin Jacques tvrdi da bi Kina mogla postati višepartijska demokratija, ali ako Komunistička partija bude kontrolisala taj proces, verovatnije je da će novonastali sistem ličiti na kombinaciju Singapura, koji je de facto jednopartijska država, i Japana, zemlje u kojoj sukobi frakcija unutar Liberalne partije imaju više uticaja na politički život nego borba između partija

Kada Kina zavlada svetom (bez upitnika i bez kondicionala) je debela i pomalo repetitivna knjiga od 700 strana u kojoj Martin Jacques pokušava da odgovori na nekoliko pitanja koja danas mnogi postavljaju: Hoće li se ekonomski rast u Kini nastaviti? Hoće li Kina postati višepartijska demokratija? Kako će izgledati svet kojim dominira Kina?

U odgovoru na prvo pitanje Jacques nema nikakvih dilema: Kina će ući (kao što već čini; izdanje koje sam čitao objavljeno je 2012) na polje visokih tehnologija i proizvodnje s visokom dodatnom vrednošću, pa će njen rast i u doglednoj budućnosti biti visok.

Što se tiče drugog pitanja, Jacques je oprezniji: Kina bi mogla postati višepartijska demokratija, ali ako Komunistička partija bude kontrolisala taj proces, verovatnije je da će novonastali sistem ličiti na kombinaciju Singapura, koji je de facto jednopartijska država, i Japana, zemlje u kojoj sukobi frakcija unutar Liberalne partije imaju više uticaja na politički život nego borba između partija.

Autor s prezirom odbacuje na zapadu popularnu ideju da će viši nivo obrazovanja i rast prihoda kvazi-automatski dovesti do jačanja zahteva da se uspostavi demokratija (ali dopušta mogućnost da za 20 „ili verovatno više“ godina Komunistička

partija više ne bude na vlasti). Jacques veruje da zbog konfucijanske tradicije vladarske „vrline“, koja naglasak stavlja na kvalitet uprave a ne na način na koji se upravljači biraju, Kina predstavlja poseban slučaj. Možda je u pravu... a možda i nije: to niko ne zna. To je i dobra ilustracija rizika koja nose predviđanja budućnosti. Knjiga je pisana dok je Bo Silaj

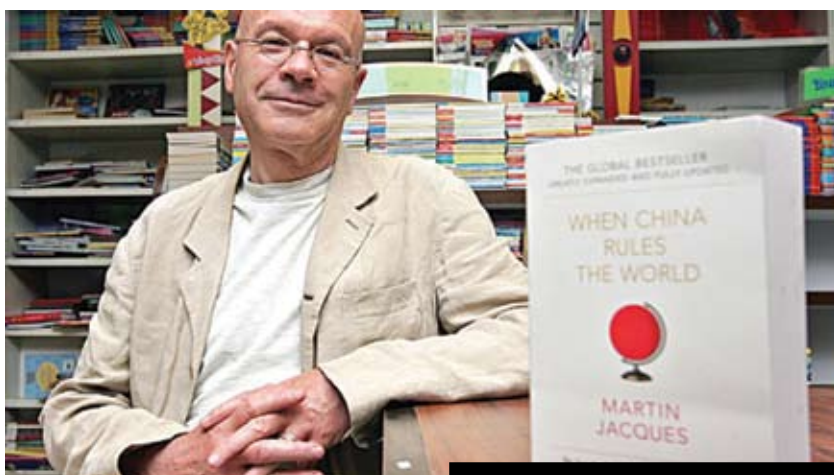
još vodio bitku za vrhovnu vlast, pre nego što je Si Đinping preuzeo vođstvo i počeo da sprovodi politiku „okreta zavrtnja“. Ne sumnjam da bi u prognozama trajanja vlasti Komunističke partije Jacques danas bio odmereniji.

Želim da se fokusiram na treće pitanje. Tu su autorova razmišljanja, rekao bih, najzanimljivija. Kako će

uspon Kine uticati na međunarodni politički poredak? Dva dugoročna faktora ovde imaju najvažniju ulogu. Prvo, kao što Jacques tvrdi, Kina nije nacionalna država već država civilizacija koja sebe vidi kao stožer Azije (i po ekstenziji čitavog sveta). Kini ne smetaju „trabantski odnosi“ u kojima potčinjena strana uživa punu slobodu da unutrašnje poslove uređuje kako god želi, kao i znatnu slobodu u međunarodnim odnosima. Drugi važan element je duboko usađeni razizam ili nesposobnost da se razumeju „drugi“, što se (kao što ću tvrditi u nastavku) može dovesti u vezu ili čak ponuditi kao objašnjenje za prilično benevolentan pristup međunarodnim odnosima.

Takve „trabantske“ odnose autor poredi sa aktuelnom zapadnom teorijom međunarodnih odnosa izgrađenom na konceptu nacionalne države. Ta razlika između zapada i Kine, veruje Jacques, daje nam optiku pomoću koje treba istraživati međunarodni sistem koji bi Kina mogla izgraditi. Ali razlika je možda

manja nego što se na prvi pogled čini. Dva poslednja svetska hegemoni, Ujedinjeno Kraljevstvo i Sjedinjene Države, imali su donekle sličan pristup međunarodnim odnosima. Velika Britanija je vladala polovinom sveta primenjujući fleksibilan sistem koji je uključivao gotovo nezavisne države kao što su Australija i Kanada, kao i protektorate i kolonije. Mnogi saveznici Sjedinjenih Država bili su (i ostali) slični protektoratima. Italija ili Južna Koreja mogu da rade manje-više šta žele na unutrašnjem planu (osim da dopuste komunistima da preuzmu vlast), ali su ograničene u spoljnoj politici. U doba poslednjih hegemoni države nisu bile ni savršeno ravnopravne, kako bi po teoriji trebalo da bude, niti su saveznici hegemoni morali da se slepo pridržavaju propisanih politika u spoljnim odnosima. U tom smislu nije sasvim jasno čime se kineski koncept „trabantske vladavine“ razlikuje od onoga što su zapadne sile radile poslednjih 150 godina.

Ipak, zahvaljujući manjku interesovanja za „druge“ i kompleksu superiornosti moguće je da će svet kojim dominira Kina biti mirnije mesto. To je realna mogućnost (jedna od četiri koje Jacques razmatra u 11. poglavlju). Empirijski posmatrano, Kina je u poslednjih pola veka imala samo jednu vojnu avanturu u inostranstvu (rat protiv Vijetnama) i nekoliko pograničnih sukoba. Drugi

Martin Jacques veruje da zbog konfucijanske tradicije vladarske „vrline“, koja naglasak stavlja na kvalitet uprave a ne na način na koji se upravljači biraju, Kina predstavlja poseban slučaj. Možda je u pravu a možda i nije. Knjiga je pisana dok je Bo Silaj još vodio bitku za vrhovnu vlast, prije nego što je Si Đinping preuzeo vođstvo i počeo da sprovodi politiku „okreta zavrtnja“. Ne sumnjam da bi u prognozama trajanja vlasti Komunističke partije Jacques danas bio odmjerjeniji

hegemoni, Sovjetski Savez i Sjedinjene Države, bili su mnogo ratoborniji: Sovjetski Savez je ušao u Čehoslovačku i Avganistan, a Sjedinjene Države su izvršile invaziju ili napale Vijetnam, Dominikansku Republiku, Panamu, Liban, Avganistan, Srbiju, Irak i Libiju, da ne pominjemo rušenja nepoželjnih režima. Dakle, Kina je, bar dosad, na međunarodnoj sceni bila miroljubiva zemlja. Moguće je da kineski pacifizam ima i dublje korene: kao što primećuje Jacques,

Kinezi rado ukazuju na kontrast između istraživačkih i prijateljskih misija slavnog admirala Ženg Hea i osvajачkih i pljačkaških pohoda velikih evropskih sila.

Ipak, može se postaviti pitanje da li je Kina bila miroljubiva samo zato što je bila slaba, zato što je Deng Sjaopingu bilo potrebno bar

Zahvaljujući manjku interesovanja za „druge“ i kompleksu superiornosti moguće je da će svijet kojim dominira Kina biti mirnije mjesto. To je realna mogućnost (jedna od četiri koje Jacques razmatra u 11. poglavlju). Empirijski posmatrano, Kina je u posljednjih pola vijeka imala samo jednu vojnu avanturu u inostranstvu (rat protiv Vijetnama) i nekoliko pograničnih sukoba. Drugi hegemoni, Sovjetski Savez i Sjedinjene Države, bili su mnogo ratoborniji

stotinu godina mira? Da li je „skrivala snagu da bi kupila vreme“? Da li će dominantna Kina takođe rušiti režime koji joj se ne dopadaju? Jacques ne postavlja to pitanje, ali iz njegovih stavova sledi da se to neće dogoditi jer Kina nije zainteresovana da svoj model izvozi u ostatak sveta.

Tu na scenu stupa usađeni osećaj superiornosti. Ako verujete da su drugi zaista suštinski drugačiji (i inferiorni), onda vam verovatno neće biti važno u kakvim režimima žive, dokle god ti režimi prihvataju sizerski odnos i ne predstavljaju pretnju. Kineski osećaj superiornosti tako proizvodi uzdržanost i mogao bi, paradoksalno, doneti doba relativnog mira.

Da li će se to zaista dogoditi – i da li će Kina ikada postati globalni hegemon – to niko ne može znati (u to sam svakako manje uveren nego autor). Ali jedna stvar je, piše Jacques, izvesna: „Usponom Kine kao globalne sile sve je relativizovano. Zapad se navikao na ideju da je ovaj svet njegov svet; da je međunarodna zajednica njegova zajednica; da su međunarodne institucije njegove institucije... da su univerzalne vrednosti njegove vrednosti... Ali više nije tako.“

*(Global inequality
Preveo Đorđe Tomić
Peščanik.net)*

posjetite nas na
www.monitor.co.me

OSMIJEH ZA MARIJU MIHAILOVIĆ

Obrad Nenezić
SAMIZDAT

Obrad Nenezić je diplomirani dramaturg, Akademije umetnosti u Beogradu, u klasi prof. Siniše Kovačevića. Student je treće godine doktorskih naučnih studija Teorije dramskih umetnosti, kulture i medija na FDU Beograd.

Scenarista je dugometražnih filmova: „Balkanska braća“ (2001, u režiji Božidara-Bote Nikolića) i „AS PIK“ (2011, u režiji Draška Đurovića), koji je bio prvi crnogorski predstavnik za *Oskara*. Dramaturg je i saradnik na dijalogu u filmu „Lokalni vampir“ (2010, u režiji Branka Baletića).

Na konkursu Televizije Crne Gore nagrađen je za scenario za TV seriju „Šetači po Mjesecu“ (2000); scenarista je obrazovne serije „Pitam se“ (TVCG, 6. epizoda) i humorističke promotivne serije „Kontrolori“ (TVCG, 4. epizode).

Autor je više kratkih igranih filmova koji su sufinansirani na konkursima Ministarstva kulture Crne Gore i na drugim konkursima: „Sonja“, „Pajac“, „Moba“, „Polaznici“, „Do đavola“...

Autor je pozorišnih predstava: „Ždera iz kontejnera“ i „Meta“,

koje su na repertoaru JU „Zahumlje“ i JU „Nikšićko pozorište“ i pisac pozorišnih predstava „JA, NIKOLA I“ (u režiji Draška Đurovića), „Nobelovci“ (u režiji Gorana Bulajića), koje su na repertoaru Nikšićkog pozorišta, i „Taštinarije“, koju je režirao Draško Đurović, a u produkciji „Barskog ljetopisa“. Scenarista je i režiser predstave „PERSONE NON GRATE“ čija je premijera bila 15. septembra 2015. godine.

Napisao je zbirke poezije „Nesanica“ i „Pisma gospođici M“; roman „Ljetopisje zaboravljenog grada“; knjige „Poezija“ i „Drame“; tri istorijske drame za koju je dobio nagradu „Zaloga“. U štampi je knjiga „Duhovite drame“ („Neženje“ – finalista nagrade CNP i nagrade Branislav Nušić, „OFSAJD ZAMKA“ – finalista nagrade Branislav Nušić i „Nobelovci“ – koja je prevedena na engleski i slovenački jezik i predstavljala Crnu Goru na „Sterijinom pozorju“, kao i na sličnom festivalu „Preglej na glas“ u Ljubljani.) Iz štampe je nedavno izašla knjiga „Osmijeh za Mariju Mihailović“.

NAJBOLJE GODINE NAŠIH ŽIVOTA

Zvonko Karanović
LOM, BEOGRAD

Najbolje godine naših života jedan je od mogućih izbora i pokušaj rekapitulacije blistave poezije u mračnom vremenu. Za one koji su odavno odabrali poeziju Zvonka Karanovića, takav izbor je istovremeno bio i stav, signal imanentnog revolta. Ova knjiga je dokaz da su najbolje godine svojih života pjesnik i njegovi čitaoci proveli na zajedničkom putu. Zvonko

Karanović svoje pisanje bazira na iskustvima beat književnosti, filma i pop kulture. Trinaest godina je držao muzičku radnju i nije se obogatio. Dugo godina bio kultni andergraund pjesnik urbanih generacija. Sebe smatra piscem sa margine iako se sticajem društveno-

istorijskih okolnosti obreo u mejnstrimu. U svojim knjigama ne opisuje spoljašnju lepotu svijeta već njegovu unutrašnju tamu.

TRAVA

KLOD SIMON

Paideia, Beograd

Jedna mlada žena priča svom ljubavniku o agoniji

stare gospođe-tetke njenog supruga koja, paralizovana, provodi poslednje dane u zatamnjenoj sobi... Ona govori. Najpre su to monolozi, potom oživljava sećanje i vrlo brzo dijalog ustupa mesto pripovedanju u trećem licu. Ali uvek je tu mlada žena, Lujza, koja govori i neće prestati da govori do poslednje stranice... Trpeti u svakoj stvari „neizbežno kretanje prema smrti“, to je tema romana. Prisutnost ovog glasa je ono što čini potpuni uspeh *Trave*.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

Kontejner

Moj bivši prijatelj Filip Vujanović, predsjednik Crne Gore, i ja nikada nismo bili na vi. Bilo u kafani, šetnji, na večerama, promocijama...

Sjećam se Filipa kada je bio Filip I i kada je podigao zastavu suverene Crne Gore pred palatom Ujedinjenih nacija u Njujorku. Onda je postao zakonito Filip II, pa nezakonito Filip III.

Sada ga pitam da li je pred svojim ulazom primijetio kontejner za smeće? Da li je vidio kako ljudi prebiraju po tom kontejneru i vade ostatke hrane od naših bogatih obroka? Da li je čuo povike majki koje su pred njegovim stanom tražile da im se vrati stečeno pravo koje im je oduzeo? Da li zbog deset odsto naroda Crne Gore koji živi ispod nivoa siromaštva ima miran san? Da li se ponekad sjeti afere „Snimak“, predizbornih i izbornih krađa DPS-a i one noći kada ga je Milo Đukanović izgurao sa govornice da postane Filip III?

Sve je to sada prošlost koju je gospodin Vujanović vjerovatno zaboravio. Ali ovaj kontejner pred njegovim ulazom ostaje kao opomena i njemu i svima onima koji glasaju za DPS, čiji je potpredsjednik Filip Vujanović.

Ivo Đurišić
Podgorica

Zlo domaće

Odavno me ne iznenađuju izjave ovdašnjih političkih sudionika. Međutim ove nedjelje jedna jeste. I to prijatno. Naime, Ranko Krivokapić izjavi - „Odbranili smo se od drugih, ali smo pali praktično pod domaću okupaciju”.

Precizno i tačno definisana je višedecenijska agonija Crne Gore. Argumenata za ovu tvrdnju ima mnogo. Finansijska okupacije je

odavno kristalno jasna većini građana. Dok socijalne službe, zdravstvo, prosvjeta i ostali sistemi funkcionišu na aparatima zbog nemanja sredstava, privilegije vlastodržačke klase se množe i debljaju. Više nije ni upitno zbog čega se povećavaju akcize, PDV, skače cijena goriva, namirnica, pa iz Vlade kažu da će budžet biti ponunjen za nekoliko desetina miliona eura. Ti milioni rijetko idu onamo gdje su neophodni, a nemilice se troše na limuzine, gorivo, telefone, putovanja, besplatno iće i piće.

Najveći problem što u ovakvom sistemu promjena na demokratskim izborima skoro da nije moguća. Predsjednički i posljednji parlamentarni izbori pokazali su to.

Izborna volja građana brutalno se prekriši, tako što se kandidat vlasti bukvalno izgura na scenu ili se desi „državni udar”.

Okupaciju pod demokratskim plaštom zdušno podržavaju visoke međunarodne adrese.

„Odlaze nam djeca, a zbog toga se živi – da njima ostavimo više i bolje nego što smo mi našli”, izjavi Krivokapić. Nada da ćemo im ostaviti nešto bolje sve više blijedi. A i predsjednik SDP-a je na omladinu mogao i ranije da pomisli, dok je asistirao DPS-u u stavljanju okova na domovinu.

Jelena Dževerdanović,
elektronskom poštom

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka Monitora, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija Monitora

ARH. MIODRAG BAJKOVIĆ:
DEVASTIRANJE CRNOGORSKIH MANASTIRA (IX)

Manastir Ždrebaonik

Monitor će u nekoliko nastavaka objaviti studiju arhitekta Miodraga Bajkovića o devastiranju crnogorskih manastira. Autor je tokom 2004. godine bio član Komisije za utvrđivanje stanja nepokretne baštine kulture Crne Gore, a 2013. godine član Stručnog tima za izradu elaborata o revalorizaciji nepokretnih kulturnih dobara

Izvorni naziv za manastir je: Ždrebanik (što vezuje za slovensku riječ - ždrebje, koja označava: plodnu zemlju - čiji dio je bio pošeđ manastirski). Manastiru je vremenom promijenjeno izvorno ime - dodatkom jednog slova. Međutim, kako »tamo oni« na svakoji mogući način, svakoji »krš-na-krš« po Crnoj Gori, »moraju proglasiti« da je iz doba njihovijeh Nemanjića(h) - tako i u ovom slučaju »tvrde«: da je manastir dobio ime jer je ovđe, čoe, bio pašnjak te »blagorodne« dinastije i da su isti tu toboš uzgajali konje (ždread).

Posvjećen Svetomu Arhandelu Mihailu, manastir Ždrebanik podignut je 1818. godine, na temeljima većeg i starijeg hrama. Izgrađen je ka jednostavna jednobrodna građevina sa polukružnom apsidom i kampanjelom - zvonikom na preslicu. Građen je od dobro obrađenog i kvalitetnog kamena sлагanog u djelimično pravilne slogove. Način-stil gradnje je tradicionalan i u skladu sa vremenom gradnje. Osvješta ga je mitropolit cetinjski Petar I Petrović Njegoš. Polovinom XIX stoljeća izgrađeni su konak (istočno) i jedna prizemna zgrada izdužene osnove (zapadno). U manastiru je bila monaško-bogoslovska škola.

Nekoliko puta je paljen i pljačkan, a 1876. godine, razorili su ga Turci.

Na zapadnoj strani je 1926. godine, dozidana priprata nad kojom je izgrađen zvonik kvadratne osnove. Nije pošteđen ni u II svjetskom ratu.

Manastirska crkva sanirana je sredinom 80-ih godina XX stoljeća. Od 1991. godine, nažalost - počinje se sa izvođenjem silnih i naopakih građevinskih radova. Postoji prijedlog da se, u skladu sa članom 35. »Zakona o zaštiti kulturnih dobara«, manastir

Ždrebanik, kategorizuje ka dobro kulture od nacionalnog značaja!

Manastir Ždrebanik je, do prije dvije i po decenije, skladno i snažno dominira dijelom Bjelopavličke ravnice na kojem je izgrađen - vizuelno identifikujući okolni prostor.

Pomenuta dominantnost, koja je stvarala osobenu sliku u konkretnom pejzažu, nije »postizana« veličinom manastirske crkve, jer ona sama po sebi - nije velika, već: naglašenim (ali ne i prenatlašenim) volumenom kampanjela-zvonika, ukupnim njezinim proporcijama - i iznad svega, što je u ravnici koja je okružuje, »ka na pljat ili dlan« - »moćno zračeci« spokojno postojala, imajući svoj prostorno-arhitektonski značaj.

Taj značaj joj je bio dat, jer su naši starizi majstori, bez veljih »planersko-urbanističko-arhitektonskih« škola, očigledno vodili računa, da samu crkvu ne zaklone i ne »zatrpaju« postavljanjem-odabirom lokacije i izgradnjom konaka (istočno) i izgradnjom prizemne zgrade izdužene osnove (zapadno). Na taj način su očuvali gore spominjanu dominantnost crkve u okviru cijelog manastirskog kompleksa, jer su to, u konkretnom slučaju, prostorne mogućnosti i te kako dozvoljavale.

Za potonje dvije i po decenije, nide ništa više od toga nije ostalo - liše same manastirske crkve, ali u kojem kontekstu? De nam je naša ovdašnja graditeljska logika i tradicija?

De nam je naslijeđena crnogorska sakralna (crkovna) arhitektura ovog komata Mediterana, kojem pripadamo? Poništena je svjesno »uvezenom« tuđom graditeljskom tradicijom - ukratko: nama stranom arhitekturom.

Redom poređano to izgleda ovako:

- Nekadašnja jednostavna ograda oko manastira, zasade sačuvana samo prema jugu sa metalnom kapijom, dok je na temeljima preostalog dijela stare ograde podignuta nova, koja - »natrpana« silnijem detaljima i u izmijenjenom obliku - odudara. Na sjevernoj strani, umjesto stare ograde i kapije, podignuta je nova »velja« ograda i po sredini iste - »silna« kula-pirg;

- Stari konak (istočno) je prilikom »rekonstrukcije« pretrpio neadekvatne arhitektonske izmjene (poprilične dogradnje u odnosu na postojeći gabarit; »dobio« je i neke čudnovate detalje (vaskoliki »design« trijema);

- Prizemna zgrada izdužene osnove (zapadno), u kojoj su nekad bile prostorije-učionice monaško-bogoslovske škole, dograđena je (povećan joj je gabarit u osnovi) i nadograđena - bolje reć nagrađena, jer je sadašnja spratnost ovog »novog konaka« prizemlje i sprat, a u jednom dijelu se pojavljuju i krovna okna (viđenice), što zbori o »popriličnim« gabaritim ovih »kuća na dva boja«;

- U porti manastira (u centralnom dijelu) izgrađena je građevina -

ala šadrvan (nemam ništa protiv šadrvana, ali je na ovom mjestu neprimjereno takvo arhitektonsko »oblikovanje«), koji se mora sumnut (mimoić) da bi se došlo do dveri od crkve;

- Tu su i još »nečesove« nove pomoćne kuće.

Može bit da ovo gornje i ne zvuči baš tako »strašno« - dok se ne pogledaju fotografije i dok potanko ne pojasnim ove »freške građevinske intervencije«, u analizi koja slijedi:

Novoizgrađena ograda (veći dio stare danas manjka), ima arhitekturu fortifikacija - »dovoljno jaki« zidovi, ugaona kulica-fortica (na sjevero-istoku) i kula-pirg (pirg je: toranj, toranj tvrđave, kula sagrađena uz manastir radi odbrane).

Ne zna se čemu ova fortica, a prije svega ovaj pirg - današnjim »korisnicima« manastira »služe«. »Od česa se« to one u Crnoj Gori u XXI stoljeću »moraju braniti«? Čemu u današnji vakat ovizi srednjovjekovni graditeljski koncept - manir?

Nama je kroz istoriju bila nepoznata gradnja silnih utvrđenja oko manastira, to jes, manastiri nam nijesu bili utvrđenja (liše davno nestalog-oburdanog Manastira Ivana Crnojevića na Čipuru, iz 1484. godine), tako da čak ni Cetinjski

manastir, u kojem je bio državni prijesto, nema baš takve odlike. To je sastavni dio jednog drugog mentalnog sklopa i graditeljskog manira, stvaranog tokom 500 godina »sveobuhvatne i temeljite« turske okupacije - duboko ukorijenjenog u tamošnjoj svijesti, koji je vremenom (a ima je kad) posta »kod«: da se treba »dooobro utvrditi«, tako da su »tamo njima« manastiri bili - taman utvrđenja;

»Novi konak«, postavljen samo na 10-ak metara ispred ulaza u manastirsku crkvu, je grdosija od zgrade, koja svojim monstruoznim volumenom agresivno »sabija« arhitekturu same crkve, znatno je marginalizujući. Arhitekturu ovog »novog konaka«, iskreno rečeno, nemam volju opisivat-analizirat, jer nema ničesove potrebe (dovoljno je videti fotografije dvornjega izgleda ovog: »zisto rugla i grdila«);

O novoizgrađenom »šadrvanu« i još nekim pomoćnim kućama - jednako nije potrebno posebice prozboriti nijednu.

Sve ove građevine (ograda sa »odbrambenom« kulicom-forticom i kulom-pirgom, »monumentalni novi konak«, ka i dogradnja i »rekonstrukcija« starog konaka, ...) kumbulj su (nazovi) »raško-moravsko-vizantijsko-šumadijskog stila«, vrlo došljedno sprovedenog-izvedenog. Ova ovakva, za pod našom kapom nebeskom, novokomponovano sklepana arhitektura, naravno - nimalo nema utemeljenja u crnogorskoj tradicionalnoj arhitekturi.

Prepoznatljiva, značajna i prijatna nekadašnja slika u prostoru, znanijek je izgubljena-uništena.

Zašto je to urađeno? Odgovor je: upravo zbog nepoznavanja našeg mediteranskog podneblja (tuđe im je), tradicije i arhitekture (tuđa im je), a osobito usljed namjernog nepoštovanja i agresivnog nipodaštavanja iste (baš zato što im je tuđa)!

Takvo njihovo ponašanje iz SPC je, najblaže rečeno - anticivilizacijsko!

(Nastavlja se)

KATARINA PAVIĆEVIĆ

Kako je došlo do toga da upišete studije u Norveškoj?

Nakon gimnazije, plan je bio da probam da upišem biologiju u Beču. Dok su pripreme trajale, počela sam da sumnjam u svoj izbor mjesta studiranja. Nenadani susret sa nastavnikom biologije iz osnovne škole, koji je u mene usadio ljubav prema toj nauci, me je podstakao da se informisem o uslovima studiranja u Norveškoj, gdje se poseban značaj pridaje grani biologije koja je mene tada zanimala - ljekovito bilje. Kako u Norveškoj nije moguće upisati studije na državnom fakultetu bez znanja jezika, sljedeća stanica je bio dugogodišnji porodični prijatelj, direktor jednog od koledža u Oslu gdje imaju internacionalno odjeljenje. Na prvu ruku izgledalo je nemoguće upisati koledž, prvenstveno zbog jako visoke školarine. Naišla sam na veliku pomoć od strane direktora koledža, koji mi je dao status učenika, a ja sam zauzvrat bila na raspolaganju kada je trebala radna pomoć u kuhinji i školi. Koledž traje godinu dana i omogućava zainteresovanima da pored odabranog odjeljenja, pohađaju intenzivan kurs norveškog jezika prvih par mjeseci. Na kraju školske godine sam položila test norveškog i prijavila se na različite fakultete. Razočaranje nije bilo veliko kada sam shvatila da ne mogu da upišem nijednu prirodnu nauku, jer nisam sve četiri godine u gimnaziji imala fiziku, hemiju i biologiju. U julu 2016. sam dobila obavještenje da sam primljena na psihologiju, koja je bila na prvom mjestu na listi fakulteta koje sam odabrala.

Koliko se sistem studiranja u Norveškoj razlikuje od našeg?

Pošto nisam studirala u Crnoj Gori, mogu samo da se oslonim na ono što čujem od društva koje je tu. U Norveškoj se ne studira po Bolonji. Manje je ispitnih rokova i usmeni ispiti skoro i da ne postoje, tako da profesor ni ne zna čiji rad ocjenjuje. Uvijek rad pregledaju najmanje dva profesora i moguće je uložiti žalbu. Nezavisno od fakulteta, u Norveškoj

Katarina Pavićević je rođena 1996. godine na Cetinju. Nakon osnovnog i srednjeg školovanja u Podgorici, upisuje Rønningen folkehøyskole - Psihološki institut, Univerziteta u Oslu

obavezan predmet je filozofija, što je po mom mišljenju velika prednost. Po semestru obično imamo tri predmeta, ali je moguće uzeti i više, ako se izrazi želja za to. Kolokvijumi ne postoje, a tačni datumi završnih ispita se znaju i prije početka školske godine, koji je u avgustu.

Kakav je odnos mladih prema poslu i da li je teško naći posao kao student?

U Norveškoj posao neće naći samo onaj ko ga ne traži. Norveška svojim građanima omogućava mnogo povlastica prilikom studiranja, kredita, pozajmica, stipendija, često i bez obaveze vraćanja. Vrlo je popularno i široko rasprostranjeno da studenti i pored državne pomoći rade, najčešće u supermarketima, trafikama, kafićima, pekarama. Ono što je ostavilo dojam na mene je stvar koja mi se desila prilikom traženja posla. Rekavši šta znam, ali nemam pisani dokaz da imam ta znanja, dobila sam vrlo neočekivan odgovor:

„Katarina, u ovoj zemlji se ljudima vjeruje! Malo je onih koji su spremni da izjagraju to povjerenje”.

Da li se način na koji mladi provode slobodno vrijeme bitno razlikuje od onog u Crnoj Gori?

Oni definitivno mnogo više putuju, što je posljedica visokog standarda. Mnogo manje računa vode o garderobi, a više o tehničkim uređajima (telefonima, aparatima, tabletima...). Pored toga, ekstremno su fizički aktivni. Nezamislivo je da se ne bavite nekim sportom. Piju puno kafe (Norveška je prva u Evropi po broju ispijenih kafa), a vikendom vole da se unište od alkohola. Čak i u takvom stanju nisu skloni nasilju, nepoštovanju tuđe imovine, prostora, niti pravljenju štete. Što se tiče međuljudskih odnosa, griješe oni koji ih drže za hladne i bezosjećajne. Norvežani nisu skloni izlivima ljubavi i nježnosti, ali se možete pouzdati u njih.

Predrag NIKOLIĆ